

Elementarz 1

z klasą

sztuka
i doświadczanie

Elementarz 1

z klasą

Podręcznik do szkoły podstawowej

Maria Lorek, Lidia Wollman

Z tego podręcznika korzysta teraz:

1 .....

2 .....

3 .....

**Kochane Pierwszoklasistki,
Kochani Pierwszoklasiści,**
podręcznik „Sztuka i doświadczenie” powstał
dzięki pracy wielu osób.

Dbajcie o niego i nie rysujcie w nim.

Za rok będzie szkolnym przewodnikiem dla
waszych młodszych koleżanek i kolegów.

sztuka

Spis treści

SZTUKA

- 4 No to co?
- 5 Właśnie my
- 6-7 W naszej klasie jak w rodzinie
- 8 Kolory
- 9 Mali artyści
- 10 Co to za dzień?
- 11 11 listopada
- 12-13 Jesienne popołudnie
- 14-15 Uroki zimy
- 16 Zima
- 17 Zimowa jazda
- 18 Wigilia
- 19 Pachnące święta
- 20 Zegar i czas
- 21 Góry mają moc
- 22 Spotkania z wiosną
- 23 Fotografujemy / Marzec
- 24 Pachnąca wiosna
- 25 Wiosenna poleczka
- 26-27 Witamy wiosnę
- 28-29 Bawimy się w teatr
- 30-31 W teatrze
- 32-33 Na planie filmowym
- 34-35 Ozdoby wielkanocne
- 36 Wielkanoc
- 37 Śmigus-dyngus
- 38-39 Kiedy wiosną
- 40-41 Rodzinne muzykowanie
- 42 Jak zrobić zaklinacz deszczu?
- 43 Instrumenty
- 44-45 Alfabet
- 46-47 Legenda o Lechu, Czechu i Rusie

- 48 Dzień flagi
- 49 Mazurek Dąbrowskiego
- 50 Legenda o smoku wawelskim
- 51 Płynie Wisła płynie
- 52-53 Legenda o Warsie i Sawie
- 54-55 Wesołe miasteczko
- 56-57 Piosenka o marzeniach
- 58-59 Sztuka
- 60-61 Przyroda w malarstwie
- 62-63 Gdzie mieszkają kolory
- 64 Różowa bajka
- 65 Malowane bajki
- 66 Deszcz
- 67 Deszczowy walczyk
- 68-69 Słoneczne lato
- 70-71 Wakacje

DOŚWIADCZANIE

- 72-73 Doświadczenie
- 74-75 Kolorowe eksperymenty
- 76-77 W kuchennym laboratorium
- 78 Obserwacja pogody
- 79 Jesienne eksperymenty
- 80-81 Eksperymentujemy. Zmysły
- 82-83 Zimowe eksperymenty
- 84-85 Eksperymenty z balonami
- 86 Wiosenna hodowla roślin
- 87 Eksperyment
- 88-89 Eksperymenty z dźwiękami
- 90-91 Naukowe zabawy
- 92-93 Eksperymenty z wodą
- 94-95 Tęcza

Edukacja polonistyczna

Edukacja społeczna

Edukacja przyrodnicza

Edukacja artystyczna

Edukacja matematyczna

Scenki teatralne.

Legendy.

Teksty popularnonaukowe.

Piktogramy określające rodzaj edukacji.

Doświadczenia i eksperymenty.

słowa: Maria Szypowska
muzyka: Jerzy Hamerski

No to co?

Rzecz to pewna, rzecz to znana,
że się trzeba śmiać od rana.

Ref.: Choćby nawet z trudem szło,
no to co, no to co?
Choćby nawet z trudem szło,
no to co?

To nie czary, to nie cuda,
wszystko się chętnemu uda.

Ref.: Choćby nawet...

Komu nie brak jest ochoty,
ten nie boi się roboty.

Ref.: Choćby nawet...

słowa: Marcin Przewoźniak
muzyka: Jerzy Hamerski

Właśnie my

Dnia każdego więcej wiemy,
bo się więcej uczyć chcemy.

Ref.: Kto ma w szkole dobre dni?
Właśnie my! Właśnie my!
Kto ma same dobre dni?
Właśnie my!

Od dzwoneczka do dzwoneczka.
Jutro bajka. Dziś wycieczka.

Ref.: Kto ma w szkole...

Gdy do domu już dotrzemy,
wszystko zaraz opowiemy.

Ref.: Kto ma w szkole...

Droгие Pierwszaki, ten podręcznik wprowadzi Was do świata pięknych przeżyć. Na jego kolejnych stronach poznacie wiersze, piosenki, opowiadania i legendy, zapoznacie się z różnymi rodzajami sztuki, które pomagają nam rozwijać wyobraźnię i wrażliwość na piękno. Podpowie Wam także, jak poprzez doświadczenie poznawać tajemnice natury.

Piosenki, które poznacie pozwolą Wam na rozwijanie umiejętności muzycznych. Słuchajcie i śpiewajcie je również w domu. Korzystajcie z kodów QR do materiałów muzycznych i interaktywnych. Pamiętajcie jednak, że piosenki mogą być również okazją do aktywności fizycznej i świetną zabawą. Na początek nauczcie się dwóch piosenek – na rozpoczęcie i zakończenie zajęć w szkole.

słowa: Marcin Przewoźniak
muzyka: Mariusz Matuszewski

W naszej klasie jak w rodzinie

W naszej klasie jak w rodzinie.
Właśnie z tego klasa słynie.
Razem zawsze radę damy
i tak wspólnie zaśpiewamy:

Ref.: Ręka w rękę!
Ramię w ramię!
Nie jesteśmy tutaj sami!
Mamy klasę!
Panią!
Nas!
Na przygody szkolne czas!

My tu razem, proszę mamy,
wszystko wspólnie odkrywamy.
A gdy czegoś się dowiemy,
zaraz chórem śpiewać chcemy:

Ref.: Ręka w rękę!...

Nie ma słabych. Nie ma małych.
Wspólnie świat poznamy cały.
Wszyscy razem! Umie każdy
gołą ręką strącać gwiazdy!

Ref.: Ręka w rękę!...

Ta pomaga, ten jest silny,
ta dowodzi, ten jest pilny.
Zawsze z dumą więc mówimy,
że wspaniale się różnimy.

Ref.: Ręka w rękę!...

Józef Czechowicz

Kolory

Różne na świecie kolory:
srebrzysta woda w kubelku,
szare myszeta w pudełku,
niedźwiadek z pluszu niezdamy,
rudu, pod brzuszkiem czarny...
A jeszcze z pięknego złota
świecące oczy u kota,
a jeszcze niebo przejrzyste,
wymyte błękitem, czyste...

A jeszcze drzewa zielone,
rybki w akwariu czerwone
i fijołkowe kwiatuszki
u żółtej od piasku dróżki...
A jeszcze pomarańczowe,
obłoki przedwieczorowe,
a jasne synka kędziory,
te najpiękniejsze kędziory...
Różne na świecie kolory...

1. Które fragmenty wiersza zostały przedstawione na ilustracji?
2. Jakie jeszcze znacie kolory? Zaproponujcie dalszy ciąg wiersza.
3. Przeczytajcie tekst na stronie obok i odpowiedzcie na pytania zawarte w tekście.
4. Zaobserwujcie, jakie znaki znajdują się na końcu zdań.
5. Namalujcie obrazki, używając swoich ulubionych kolorów.

Mali artyści

Wojtek namalował obrazek farbami.
Co jest na tym obrazku?
Celina wykonała rysunek kredkami.
Jaki tytuł ma ten rysunek?
Ola zrobiła wycinanki z kolorowego papieru.
Jakie kolory miały te kartki?
Bartek zbudował model rakiety.
A jakie kolory ma rakieta Bartka?

słowa:
Małgorzata Szyszko-Kondej,
Ewa Jakubowska
muzyka:
Ewa Jakubowska

Co to za dzień?

Co to za dzień?
Wojsko w mundurach kroczy,
flagi na domach łopoczą,
aż śpiewać się chce.
Hej! Co to za dzień?
Czapkę z orzełkiem od dziadka mam,
a chorągiewkę zrobiłem sam...
Aż śpiewać się chce...

Ref.: Niepodległe piosenki,
czy ty też je znasz?
O szarej piechocie,
białych różach, łzach.
O polskich ułanach,
o pierwszej brygadzie
i nasz polski hymn.
Hymn na pewno znacie!

Co to za dzień?
Wszędzie muzyka płynie
pieśni, że Polska nie zginie,
aż śpiewać się chce.
Hej! Co to za dzień?
Czapkę z orzełkiem od dziadka mam,
a chorągiewkę zrobiłem sam...
Aż śpiewać się chce...

Ref.: Niepodległe piosenki...

Ludwik Wiszniewski

11 listopada

Dzisiaj wielka jest rocznica
Jedenasty Listopada!
Tym, co zmarli za Ojczyznę,
hołd wdzięczności Polska składa.
Im to bowiem zawdzięczamy
wolność – polską mowę w szkole.
To, że tylko z ksiąg historii
poznajemy dziś niewolę.
Uroczyście biją dzwony,
w mieście flagi rozwinięto
i me serce się raduje,
że obchodzę Polski święto.

słowa: Emilia Waśniowska
muzyka: Mariusz Matuszewski

Jesienne popołudnie

Kiedy nudzisz się paskudnie
w jesienne popołudnie,
bo w każdym kątku świata
chlupie deszcz.

Gdy ci smutno i niemrawo,
kiedy tęsknisz za zabawą,
wtedy możesz, wtedy możesz,
jeśli chcesz:

Krzesło zmienić w konika
ostro na nim pobrykać,
szukać skarbu w guzikach,
za króla przebrać się.

Zrobić z gazet koronę,
z jabłka berło złożone,
stoczyć boje pod stołem,
a w końcu berło zjeść.

Możesz zrobić z gałganka
lalkę piękną jak lalka,
uszyć dla niej ubranka
i powiedzieć mamie wiersz.

Wziąć z półeczki książeczkę
lub ułożyć bajeczkę
o tym królu, co bardzo,
co bardzo lubił deszcz,
co bardzo lubił deszcz.

słowa: Marcin Przewoźniak
muzyka: Mariusz Matuszewski

Uroki zimy

Czy już wszyscy usłyszeli?
Świat od rana chodzi w bieli.
Co się stało? Co się stało?
Kto tak przebrał go na biało?
Wszyscy w szkole się cieszymy,
bo to chyba sprawka zimy,
bo to chyba sprawka zimy!

Ref: Zima wcale nie jest zła,
ona z nami w śnieżki gra.
Zimą smutno? Ależ skąd!
Zima niesie zapach świąt.
Bim-Bom, Bim-Bam-Bom!
Bim-Bom, Bim-Bam-Bom!

Wyjmuj narty, szykuj sanie.
Z szafy ciepłe weź ubranie!
Do karmnika zajrzyj śmiało!
Tyle ptaków przyleciało!
Wszyscy w szkole się cieszymy,
bo to chyba sprawka zimy,
bo to chyba sprawka zimy!

Ref: Zima wcale nie jest zła...

Patrz, choinka, ta modnisia,
jaka ustrojona dzisiaj!
Pierwszej gwiazdki doczekamy
I kolędy zaśpiewamy!
Wszyscy w szkole się cieszymy,
bo to chyba sprawka zimy,
bo to chyba sprawka zimy!

Ref: Zima wcale nie jest zła...

Józef Czechowicz

Zima

Pada śnieg, prószy śnieg,
wszędzie go nawiało.
Dachy są już białe.
Na ulicach biało.
Strojne w biel,
w srebrny puch,
latarnie się wdzięczą.
Dzyń, dzyń, dzyń, dzyń.
Dzwonki sanek brzęczą.

Pada śnieg, prószy śnieg,
bielutki jak mleko.
W sklepach gwar,
w sklepach ruch:
– Gwiazdka niedaleko!
Jeszcze dzień,
jeszcze dwa,
chłopcy i dziewczynki!
Będą stać niby las
na rynku choinki...

słowa: Dariusz Hyska

muzyka: Ewa Jakubowska

Zimowa jazda

Z tej prostej przyczyny,
że woda zamarza,
w zimowe poranki
zaczyna się jazda.
Gdy mróz wodę skuje,
gdy śnieżek poproszy,
kto żyw biegnie na dwór
i żwawo się rusza...

Dlatego...

Ref.: Michał śmiga na łyżwach,
Danka zjeżdża na sankach,
Marta szusuje na nartach,
a Hanka lepi bałwanka.

...I tylko dorośli jak zwykle poważni
chodzą troszeczkę uważniej.

Gdy u nas na dobre
mróz chwycił i trzyma,
na drugiej półkuli
zupełnie go nie ma.
Tam dzieci się kąpią
i chodzą na plażę,
o śniegu zaś mogą
wyłącznie pomarzyć...

A u nas...

Ref.: Michał śmiga na łyżwach,
Danka zjeżdża na sankach,
Marta szusuje na nartach,
a Hanka lepi bałwanka.

...I tylko dorośli jak zwykle poważni
chodzą troszeczkę uważniej.

1. Zamknijcie oczy i posłuchajcie wiersza pt. „Zima”. Otwórzcie oczy, a następnie namalujcie obrazek na podstawie swoich wyobrażeń.
2. Porównajcie swoje prace z ilustracją w podręczniku.
3. Wyobraźcie sobie, że znaleźliście się w środku ilustracji, która nagle ożyła. Co widzicie, słyszycie i czujecie?

słowa: Bożena Czekańska-Mirek

muzyka: Anetta Pasternak

Wigilia

Znalazłam cię na niebie,
mrugasz i drżysz.

Dla wszystkich, co w potrzebie,
w tę noc tak lśniesz.

Ref.: Dzyń, dzyń, dzyń, to ten dzień.

Dzyń, dzyń, dzyń, wszedł już w sień.

Dzyń, dzyń, dzyń, wieczór już.

Dzyń, dzyń, dzyń, Gwiazdka tuż. (refren 2x)

Jesteśmy razem wszyscy,
pośrodku stół.

Tak bardzo sobie bliscy,
dobrze nam tu.

Ref.: Dzyń, dzyń, dzyń, to ten dzień...

Na stole obrus biały
i siana garść.

Opłatek w dłoni mały
to wspólny znak.

Ref.: Dzyń, dzyń, dzyń, to ten dzień...

Ten wieczór jest jedyny
i święty tak.

Ogłóście już nowinę
na cały świat.

Ref.: Dzyń, dzyń, dzyń, to ten dzień...

Małgorzata Strzałkowska

Pachnące święta

Już za oknem gwiazda błyszczy
i rodzina już się zbiera,
a tak pachnie dookoła,
że aż wszystkim dech zapiera!

Pachną grzyby i kapusta,
mandarynki i pierniki,
śliwki, śledzie, barszcz czerwony,
pomarańcze i goździki...

Wystrojona choineczka
kolorami lśni wesoło
i roztacza zapach lasu...
Ach, jak pięknie pachnie wkoło!

Wśród zapachów wigilijnych
płyną w śnieżną dal życzenia
ciepłych, zdrowych i wesołych
świąt Bożego Narodzenia...

1. Odszukajcie na zdjęciu: ① goździki, ② korę cynamonu, ③ laskę wanilii, ④ kardamon, ⑤ anyż, ⑥ gałkę muskatołową, ⑦ rodzyнки, a następnie suszone owoce: ⑧ figi, ⑨ daktyle, ⑩ śliwki, ⑪ morele.

słowa: *Maria Lorek*
muzyka: *Mariusz Matuszewski*

Zegar i czas

Tik i tak. Tik i tak.
Któż to spieszy się aż tak?
Każde tik i każde tak
daje ludziom ważny znak.

Jest godzina na śniadanie,
na zabawę, na czytanie.
Biegną też we śnie godziny,
bo czas nie śpi, gdy my śpimy.

Bo czas płynie niczym rzeka,
wciąż do przodu, nie narzeka
na brak czasu, na spóźnienie,
na zbyt krótkie okamgnienie.

Tik i tak. Tik i tak.
Taki rytm w zegarze gra.
W równym rytmie tak od lat
słyszeć, jak jest stary świat.

1. Porozmawiajcie o tym, jak spędzacie wolny czas.
2. Jak rozumiecie słowa: „czas płynie”, „czas biegnie”?
3. Wymyślcie w grupach „zegarową melodię”.

słowa i muzyka: *Krzysztof Maciejowski*

Góry mają moc

Góry mają moc, góry mają moc.
Góry piękne są w dzień
i piękna jest w górach noc.

Góry dają moc, góry dają siłę.
Warto zdobywać szczyty
i być bliżej nieba choć przez chwilę.

Grajcie skrzypki, grajcie dudy, grajcie basy wesoło!
Niech muzykę echo niesie, hen daleko! A gdy zabrzmie wokoło
górska nuta, nogi same nas poniosą, hej!

1. Poszukajcie w bibliotece legend związanych z górami.
2. Posłuchajcie muzyki góralskiej. Zatańczcie góralski taniec.

SPOTKANIA Z WIOSNĄ

MARZEC

5

W marcu
jak w garncu.

MARZEC

16

Śnieg
marcowy
owocom
niezdrowy.

MARZEC

20

Pierwszy
dzień
wiosny

W ogródku
babci
zakwitły
krokusy.

Obserwowaliśmy
marcową pogodę

wtorek

środa

czwartek

piątek

sobota

niedziela

Jedna jaskółka
wiosny nie czyni.

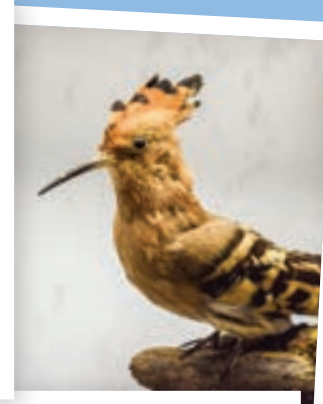
Fotografujemy

Zofia Lorek

Marzec

Idzie marzec łąkami,
budzi śpiące krokusy.
Przebiśnigi pod lasem
czasem śniegiem oprószy.

Kotki wierzby płaczącej
wieczorami kołysze.
Patrzy z nimi na gwiazdy
i wsłuchuje się w ciszę.

Wkrótce wrócą do nas
jaskółki, wilgi,
dudki, słowiki.

1. Obejrzyjcie i przeczytajcie gazetkę przygotowaną przez klasę 1 a. Czego można się z niej dowiedzieć?
2. Wybierzcie się na spacer. Sfotografujcie lub narysujcie oznaki wiosny.
3. Co mógł usłyszeć Emil za pomocą słuchawek lekarskich?
4. Co oznacza powiedzenie „W marcu jak w garncu”? Jakie znacie inne powiedzenia i przysłowia związane z wiosną?
5. Obejrzyjcie albumy z fotografiami przyrodniczymi. Porozmawiajcie w jaki sposób można fotografować przyrodę?
6. Spróbujcie sami fotografować przyrodę w różnorodny sposób: widoki, czyli szerokie ujęcia krajobrazu, zdjęcia portretowe zwierząt, drzew, zdjęcia makro, czyli np. zbliżenia, detale roślin. Zwróćcie uwagę na oświetlenie w trakcie fotografowania.

słowa: Anna Kwiecińska-Utkin
muzyka: Krzysztof Maciejowski

Pachnąca wiosna

Słońce coraz mocniej świeci,
rosną zboża, krzewy, kwiaty.
Już się cieszą wszystkie dzieci
z wiosny strojnej w jasne szaty,
z wiosny strojnej w jasne szaty.

Wszystko cudnie nam rozkwita:
tulipany i żonkile.
Już pierwiosnek fiołka wita.
Znowu deszcz popadał chwilę,
znowu deszcz popadał chwilę.

Przyszła wiosna, piękna pani,
co bukiety kwiatów niesie.
Ogród cieszy nas ziołami.
Witaj w sadzie, witaj w lesie,
witaj w sadzie, witaj w lesie.

słowa: Marcin Przewoźniak
muzyka: Mariusz Matuszewski

Wiosenna poleczka

Po deszczu w ogrodzie
zielono w przyrodzie.
Stokrotce się kłania tulipan.
Jest pięknie na świecie,
gdy sad białym kwieciem
na każdej gałęzi zakwita.

Ref. Wiosenna poleczka
z promykiem słoneczka.
Z promykiem słoneczka poleczka.
Kwitnąca, zielona,
deszczykiem zroszona
poleczka, wiosenna poleczka.

Szmer drzew i jałowców,
skrzydlatych wędrowców
dziś puszcza radośnie zaprasza.
Las pachnie żywicą
i już nowe życie
piskami się w gniazdach ogłasza.

Ref. Wiosenna poleczka...

Motyle i pszczoły
w paradzie wesołej
latają pomiędzy kwiatami.
I szpak się odzywa,
że wiosna przybywa
i z nami na dłużej zostanie.

Ref. Wiosenna poleczka...

Witold Ostrowski

Witamy wiosnę

Wróbel: Wiosna, wiosna! Ja to mówię!

Konik polny: A kto mówi?

Żaby: To pan wróbel.

Zające: Wiosna? Nie, nic z tego.
Wokół mamy pełno śniegu.

Sroka: Rację mają zające, zima u nas na łące,
a wiosna za górami bawi się z motylami.

Bocian: Jednak jest blisko, droga sroko.
Ja mam zwykle dobre oko.
Z Afryki tu leciałem, w Polsce ją spotkałem.

Żaby: Rety! Kto to? Bocian tu!
Re, re, re, kum, kum, kum.
Zawracamy, uciekamy.
Plusk do wody i do mamy.

Kos: Leciałem wysoko i wpadła mi w oko
nad lasami mgła zielona. Pewnie to ona.

Konik polny: Radosna wiosna?
I jak ja zielona?

Wiosna: Witam! Jestem z wami.
Fioletowa krokusami,
ulewami rozśpiewana, słońcem roześmiana.

Wróbel: Wiosna, wiosna! A nie mówiłem?!
Witamy cię, wiosno, mile.

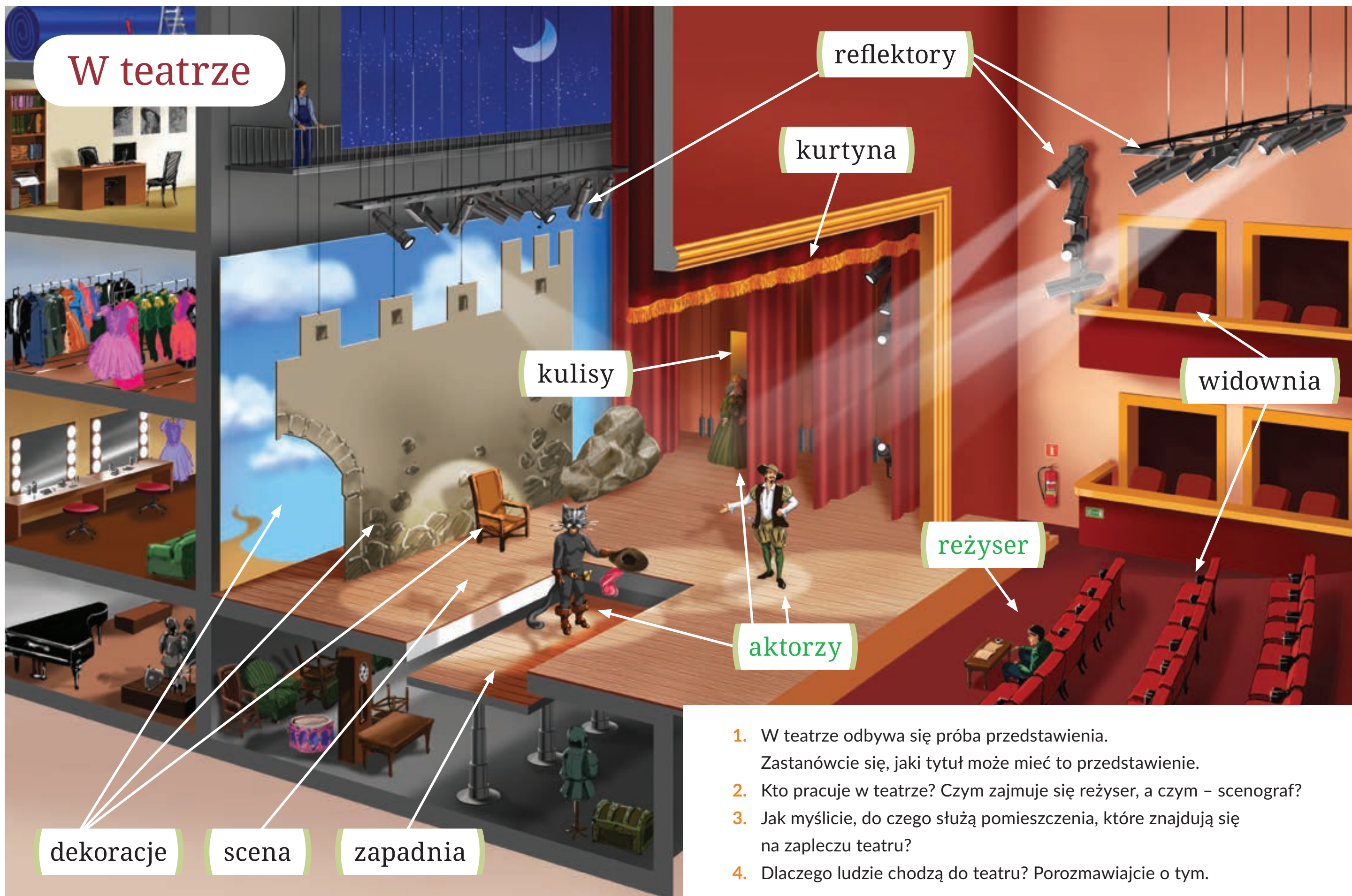

Bawimy się w teatr

1. 27 marca obchodzony jest Międzynarodowy Dzień Teatru. Sprawdźcie w kalendarzu, jaki to będzie dzień tygodnia.
2. Dzieci z klasy 1a przygotowały przedstawienie pod tytułem „Witamy wiosnę”. W wykonaniu dekoracji i kostiumów pomogli im rodzice. Opowiedzcie, co było potrzebne do przygotowania przedstawienia.
3. Przygotujcie przedstawienie o wiosnie według waszego pomysłu.
4. Wymyślcie scenografię do teatryku.
5. Zaprojektujcie w grupach plakaty. W jakich miejscach je umieścicie?
6. Zaproście widzów. W jaki sposób to zrobicie?

W teatrze

1. W teatrze odbywa się próba przedstawienia. Zastanówcie się, jaki tytuł może mieć to przedstawienie.
2. Kto pracuje w teatrze? Czym zajmuje się reżyser, a czym – scenograf?
3. Jak myślicie, do czego służą pomieszczenia, które znajdują się na zapleczu teatru?
4. Dlaczego ludzie chodzą do teatru? Porozmawiajcie o tym.

Na planie filmowym

Franek z tatą są na planie filmowym. Tu kręcony jest film fabularny pod tytułem „Kufier pełen tajemnic”. Mama Franka gra w nim królową elfów. Ubrana jest w zwiewną, fioletową suknię. Kostium zaprojektowała babcia Franka. Zaraz mama powie: „Nie ufam ci, faunie. Kufier zostanie pod moją opieką”. Franek z ciekawością ogląda, jak pracuje mama. – Gdy dorosnę, będę kręcił filmy – postanawia.

1. W jakim filmie gra mama Franka? Jakie znacie inne rodzaje filmów?
2. Czym zajmuje się babcia Franka? Dowiedzcie się, kto pracuje nad powstaniem filmu.
3. O czym może opowiadać film pod tytułem „Kufier pełen tajemnic”? Namalujcie wybraną scenę z tego filmu.
4. Porozmawiajcie o tym, kim chcielibyście zostać w przyszłości, i wyjaśnijcie, dlaczego.

Ozdoby wielkanocne

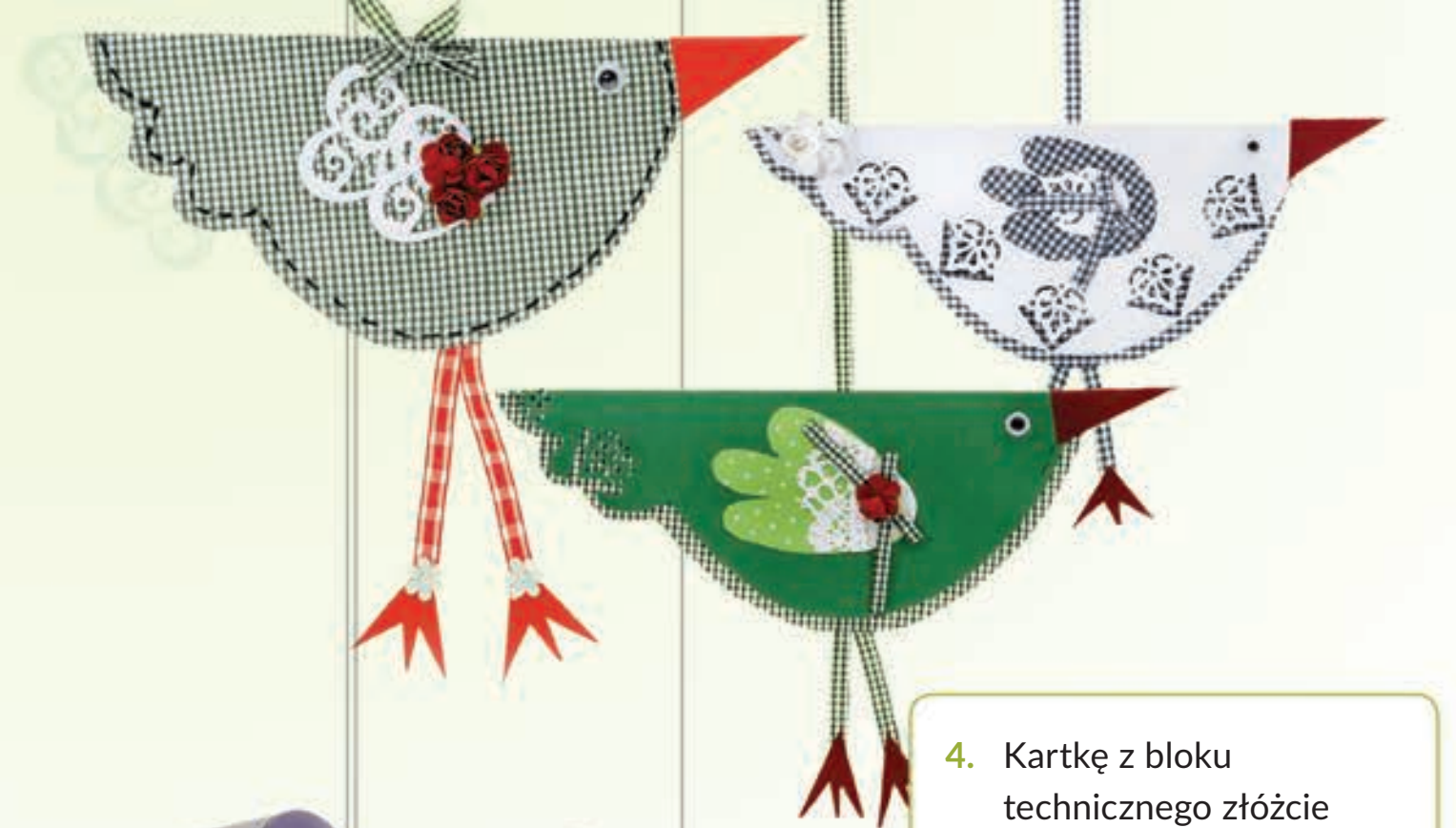
1. Szklane butelki i bibułę można wykorzystać do zrobienia wazonów. Jedną butelkę oklejcie bibułą i przewiążcie sznureczkiem zrobionym z cienkich, zrolowanych pasków bibuły. Podobnymi sznureczkami możecie okleić pozostałe butelki.

2. Do wazonów włóżcie kwiaty wykonane dowolną techniką. Kwiaty forsycji zróbcie z kawałków żółtej bibuły i przyczepcie je do gałązek.

3. Na styropianowe jajka naklejcie kolorowe piórka i obrazki wycięte z papierowych serwetek. Przymocujcie jajka do patyczków.

5. Ptaszki możecie łatwo zrobić z pasków kolorowego papieru.

6. Sznureczki ze zrolowanych pasków bibuły wykorzystajcie do ozdobienia jajka wielkanocnego, zrobienia zajączka albo żabki.

4. Kartkę z bloku technicznego złożcie na pół i wycińcie z niej kształt ptaszka. Ozdóbcie go kawałkami materiału, kolorowym papierem lub gotowymi elementami. Z tasiemek wykonajcie nóżki ptaszka.

Wielkanoc

Palma w świątecznym stroju
na białym obrusie gości w naszym domu.

Pisanki,
kraszanki –
jajka malowane,
chleb, sól,
wielkanocny
baranek.

Siądziemy przy
wielkanocnym
stole.
Podzielimy się
z bliskimi
dobrym słowem.

słowa: Piotr Czekala
muzyka: Mariusz Matuszewski

Śmigus-dyngus

Śmigus-dyngus, dzień radosny,
powitanie ciepłej wiosny.
Tak więc starym obyczajem
oblewamy się nawzajem.

Czy ktoś starszy, czy ktoś młody
posmakuje dzisiaj wody.
Te atrakcje niebywałe
w Wielkanocny Poniedziałek.

Lecz na niebo patrz uważnie,
bo gdy chmury wiatr przywieje,
to na pewno sprawiedliwie
dyngus z nieba wszystkich zleje.

- Jak zrobić baranka z płatków kosmetycznych i klamerek?

1. Jakie tradycje wielkanocne pielęgnują dzieci z klasy 1a? Czy wiecie, co oznaczają widoczne na zdjęciu świąteczne symbole? Opowiedzcie o nich.
2. W jaki sposób świętuje się Wielkanoc w waszych domach?
3. Czy wszyscy obchodzą Wielkanoc?
4. Jakie znacie sposoby ozdabiania wielkanocnych jajek? Zaprojektujcie wielkanocne ozdoby.

Kiedy wiosną...

Kiedy wiosną, po cichutku,
na polanie i w ogródku
nagle, niczym niespodzianki,
pojawiają się sasanki,
kwitnie fiołek i krokusik,
ciepło słońca jaskry kusi,
rosną chwasty, rośnie perz...
to ja z nimi rosę też!

Rosnę w górę, hen, z radości,
wypatrując nowych gości.
Cały świat zzieleniał od nich!
Tutaj żabka, hop, na chodnik,
tam pierwiosnek wyjrzał z ziemi,
w parku trawa się zieleni...
A mnie cieszy ta zieloność!

Chociaż nigdy nie wiadomo,
czy wśród trawy, jakimś cudem,
nie wyrosnie... ufoludek!

przebiśniegi

sasanki

pierwiosniki

1. O jakich kwiatach opowiada wiersz?
Dowiedzcie się, które z nich to rośliny chronione.
Dlaczego należy chronić niektóre rośliny?
2. 22 kwietnia obchodzony jest Dzień Ziemi.
Wyjaśnijcie, dlaczego wymyślono takie święto.
3. Dokończcie zdanie: „Kiedy wiosną...”.

Rodzinne muzykowanie

Franek nasłuchiwał dzwonka u drzwi. Lada moment miał się zjawić wujek Karol, wesóły muzyk. Chłopiec miał nadzieję, że przyniesie ze sobą skrzypce.

– Na pewno, przecież obiecał dać koncert z okazji rocznicy ślubu dziadka i babci! – uspokajała go mama.

Babcia i dziadek byli zaproszeni do rodziców Franka na obiad, ale nie wiedzieli, że będzie tam cała rodzina. Taka niespodzianka!

Gdy wujek Karol zjawił się ze skrzypcami, już od progu zawołał:

– Zaraz zrobimy tu orkiestrę! Marysiu! – zwrócił się do mamy Franka. – Ty zagrasz na pianinie.

– Nie wiem, czy pamiętam, jak się gra – zaniepokoiła się mama.

– Dasz radę! – wujek tryskał entuzjazmem. – A ty, Franku, zorganizujesz nam perkusję.

– Niby skąd? – zdziwił się chłopiec.

– Na pewno znajdziesz puste puszki albo plastikowe pudełeczka. I rolkę po papierowych ręcznikach.

Franek wsypał do puszek po napojach trochę kaszy gryczanej, a z kartonowej rury zrobił instrument o tajemniczej nazwie „zaklinacz deszczu”. Wystarczyło wsypać do rurki nieco ryżu, zakleić ją z obu stron, a potem ponabijać dookoła szpilkami. Kiedy się ją odwracało, ryż przesypywał się z jednego końca rurki na drugi, zahaczając o szpilki. Wydawał przy tym piękny dźwięk – zupełnie jak szum deszczu.

Gdy babcia i dziadek stanęli w progu, wujek wyszeptał:

„Trzy cztery!” i wszyscy zaśpiewali: „Sto lat, sto lat, niech żyją, żyją nam!”.

Na dwadzieścia gardeł. Mama grała na pianinie, wujek na skrzypcach.

Goście potrząsali grzechotkami z puszek. Franek obracał zaklinacz deszczu. Dziadek otarł łzę – był wzruszony.

– Przydałaby się tuba basowa – mruknął, odrobinę zachrypnięty.

– Jaka baba sowa? – zdziwił się Franek.

– Nie baba, tylko tuba basowa – wielki instrument dęty, na którym dziadek grywał w młodości. Jest na strychu – powiedziała mama.

Sami rozumiecie, że nie można było nie odszukać tuby. I dziadek zagrał, chociaż tuba trochę fałszowała.

1. Z jakiej okazji spotkała się rodzina Franka?
2. Jaką niespodziankę przygotowała rodzina babci i dziadkowi? Jak myślicie, czy babcia i dziadek byli z niej zadowoleni? Dlaczego?
3. Na jakich instrumentach grała rodzina Franka? Posłuchajcie ich brzmienia.

Jak zrobić zaklinacz deszczu?

Przygotujcie

- tekturową rolkę po papierowych ręcznikach,
- farby i pędzelek,
- dwa baloniki,
- kolorową taśmę samoprzylepną,
- szpilki z dużymi główkami,
- szklanę ryżu.

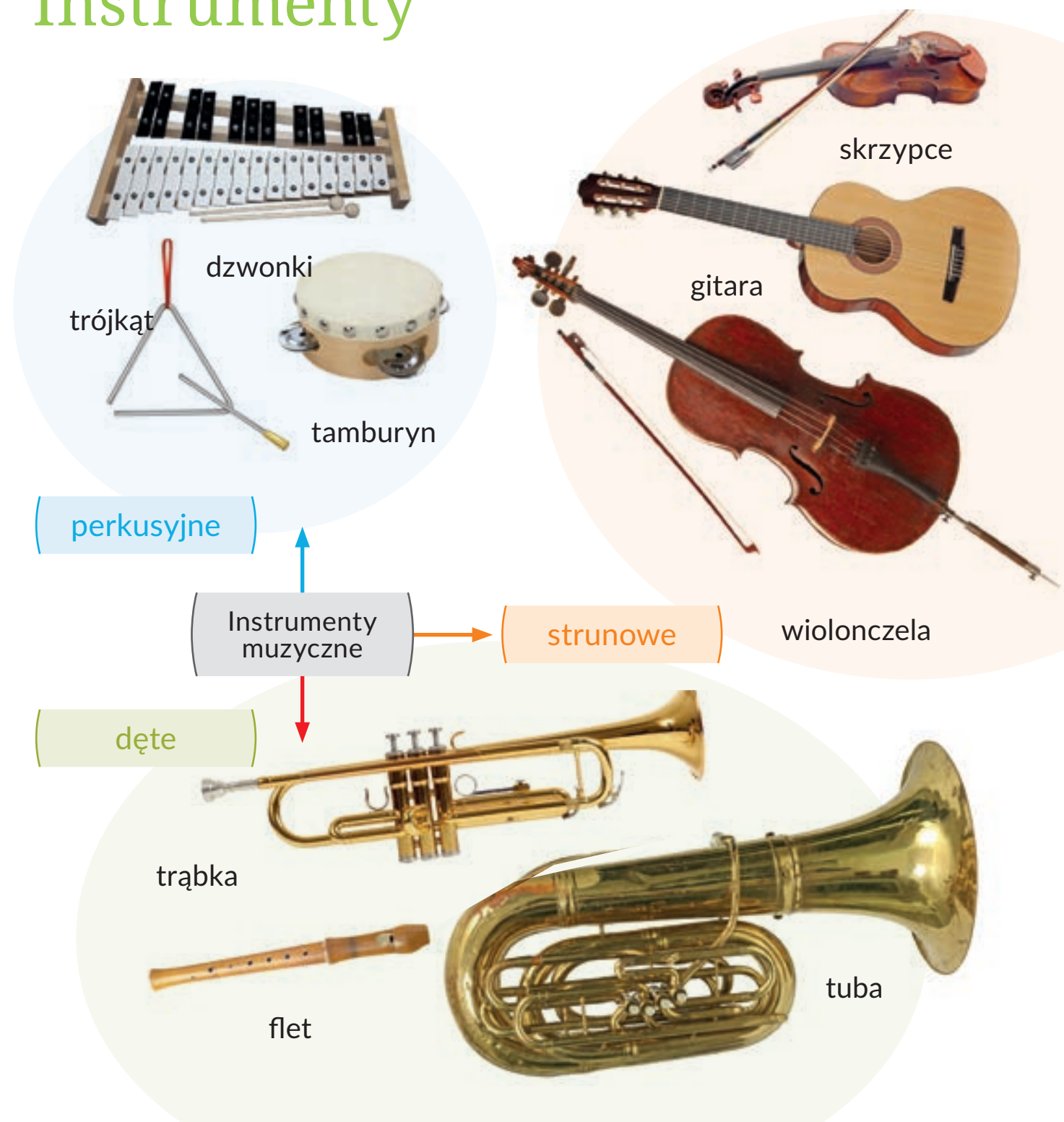

1. Pomalujcie farbami rolkę po papierowych ręcznikach.
2. Odetnijcie mniej więcej 5 cm każdego balonika i nałóżcie jeden z nich na koniec papierowej rolki. Przymocujcie balonik taśmą samoprzylepną.
3. Do wnętrza rolki wsypcie ryż.
4. Na drugi koniec rolki nałóżcie odciętą część drugiego balonika. Przyklejcie ją taśmą klejącą do rolki. Zróbcie to tak, żeby ryż się nie wysypał.
5. Oklejcie rolkę kolorową taśmą w dowolny sposób.
6. Wkłujcie w rolkę szpilki tak, aby na zewnątrz pozostały tylko ich główki.

Załączcie klasową wytwórnę instrumentów muzycznych.
Przygotujcie zaklinacze deszczu i inne instrumenty, na przykład: bębni, piszczałki, kastaniety, grzechotki.
Zorganizujcie koncert gry na tych instrumentach.

Instrumenty

1. Posłuchajcie dźwięków wydawanych przez różne instrumenty. Pobawcie się w odgadywanie, jaki instrument było słychać.
2. Zaobserwujcie, jak to się dzieje, że instrumenty wydają dźwięki.
3. Zastanówcie się, do której grupy instrumentów można zaliczyć zaklinacz deszczu.

Justyna Bednarek

Legenda o Lechu, Czechu i Rusie

Było to dawno temu. Tu, gdzie dziś jest Polska, rosły gęste lasy. Trzej bracia, Lech, Czech i Rus, wyruszyli w poszukiwaniu miejsc na swoje osady. Pewnego dnia dotarli do wzgórza, na którym stał ogromny dąb. W jego konarach uwił gniazdo orzeł. Gdy usłyszał rzenie koni, wzbił się w powietrze. Biały ptak na tle czerwonego zachodu słońca wyglądał naprawdę pięknie. Lech zawołał braci i powiedział: – Ten ptak jest znakiem, na który czekałem. Podoba mi się tutaj, ziemia jest żyzna, las pełen zwierząt. W tej okolicy chcę zbudować swój gród. I tak się stało. Bracia się rozdzielili. Czech pojechał na południe, a Rus – na wschód. Lech, w miejscu, w którym zobaczył orła, założył gród nazwany Gniezmem. Na godło zaś wybrał właśnie orła.

- Jak zmieniało się godło Polski.

1. Który fragment legendy został przedstawiony na ilustracji? Co zdarzyło się wcześniej? Co zdarzyło się później?
2. Porozmawiajcie o tym, dlaczego godłem Polski jest wizerunek orła.
3. W jakich miejscach umieszczane jest godło Polski? Gdzie znajduje się ono w waszej szkole?
4. Zastanówcie się, dlaczego Lech nazwał swój gród Gniezmem.

Anna Onichimowska

Dzień Flagi

Śpiewają ptaki i szumią drzewa,
na maszcie polska flaga powiewa.
– Dlaczego? – pyta ciekawie Kaja.
– To święto flagi, drugiego maja!
Biało-czerwona jest nasza flaga,
biel to uczciwość, czerwień – odwaga.
Śpiewają ptaki i szumią drzewa,
na maszcie dumnie flaga powiewa.

1. Jak uczciliście Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej w waszej szkole?
2. Trzeciego maja obchodzimy rocznicę uchwalenia pierwszej polskiej konstytucji. Dowiedzcie się, co to jest konstytucja.
3. Porozmawiajcie o tym, w jaki sposób należy wyrażać szacunek dla symboli narodowych: hymnu, flagi i godła.
4. Zaśpiewajcie hymn Polski.

słowa: Józef Wybicki, muzyka: autor nieznany

Mazurek Dąbrowskiego

Jeszcze Polska nie zginęła,
Kiedy my żyjemy.
Co nam obca przemoc wzięła,
Szablą odbierzemy.

refren:

Marsz, marsz Dąbrowski,
Z ziemi włoskiej do Polski.
Za twoim przewodem
Złączym się z narodem.

Przejdziem Wisłę, przejdziem Wartę,
Będziem Polakami.
Dał nam przykład Bonaparte,
Jak zwyciężać mamy.

refren:

Marsz, marsz Dąbrowski...

Jak Czarniecki do Poznania
Po szwedzkim zaborze,
Dla ojczyzny ratowania
Wrócim się przez morze.

refren:

Marsz, marsz, Dąbrowski...

Legenda o smoku wawelskim

Dawno temu w jamie pod Wawelem mieszkał okrutny smok.

Wszyscy się go bali. Król Krak rozmyślał, jak pozbyć się smoka.

Pewnego dnia szewczyk wpadł na pomysł.

Podrzucił smokowi worek z siarką, zrobiony z owczych skór.

Smok połknął przynętę i poczuł pieczenie. Zaczął pić wodę z Wisły. Pił, pił... aż pękł.

Szewczyk pojął za żonę królewską córkę.

słowa: Edmund Wasilewski
muzyka: Kazimierz Hoffman

Płynie Wisła, płynie

Płynie Wisła, płynie
po polskiej krainie.
Zobaczyła Kraków,
pewnie go nie minie.

Zobaczyła Kraków,
wnet go pokochała,
a w dowód miłości
wstęgą opasała.

Chociaż się schowała
w niepołomskie lasy
i do morza wpada,
płynie jak przed czasy.

1. Co już wiecie o Wiśle? Czego jeszcze chcecie się dowiedzieć? Zapiszcie swoje pytania i poszukajcie na nie odpowiedzi.
2. Zaśpiewajcie piosenkę pod tytułem „Płynie Wisła, płynie”.
3. Nauczcie się wykonywać kilka figur krakowiaka.
4. Przyjrzyjcie się dzieciom w krakowskich strojach ludowych. Z jakich elementów składa się strój dziewczynki, a z jakich – chłopca?

Włodzimierz Porębski

Legenda o Warsie i Sawie

Po długiej wędrówce ubogi chłopiec dotarł na wysoką skarpę nad brzegiem szerokiej rzeki z piaszczystą plażą i szumiącymi trzcinami.

– To dobre miejsce do zamieszkania, pomyślał.

Zbudował chatę, z dużego pnia wystrugał łódź, a z sitowia zrobił sieć.

Już pierwszego wieczoru wypłynął na nocny połów, gdyż w blasku księżycy woda srebrzyła się pięknie. Gdy podpłynął cicho w pobliże szuwarów, usłyszał dziewczęcy śpiew, a po chwili ujrzał siedzącą na brzegu pół-kobietę, pół-rybę. Serce mocniej mu zabiło:

– Kim jesteś? Ja mam na imię Wars i postanowiłem zamieszkać nad brzegiem tej rzeki.

Dziewczyna przestraszona przerwała śpiew i powiedziała smutno:

– Mam na imię Sawa i jestem ostatnią z syren, które kiedyś mieszkały w tej rzece

– nazwalismy ją Wisła, gdyż spokojnie wije się przez pola, od gór aż do morza.

Chłopiec odważył się zapytać:

– Czy zechcesz razem ze mną mieszkać przy rzece – ja na brzegu, a Ty w wodzie.

– I nie przeszkadza Ci, że jestem syrenką?

– Chcę być przy Tobie, Sawo.

– I ja chcę być przy Tobie, Warsie.

Wtedy spełniła się stara przepowiednia, że gdy odważny chłopiec pokocha syrenę z wzajemnością, ta zamieni się w piękną dziewczynę.

Szczęśliwi zamieszkali w chacie Warsa. Powodziło im się dobrze, gdyż Sawa знаła kryjówki ryb w Wiśle.

Z najdalszych okolic przybywali kolejni Polanie, by osiedlić się nad brzegami Wisły. Mała wioska

zmieniła się duże miasto, na cześć założycieli, Warsa i Sawy, nazwane Warszawa.

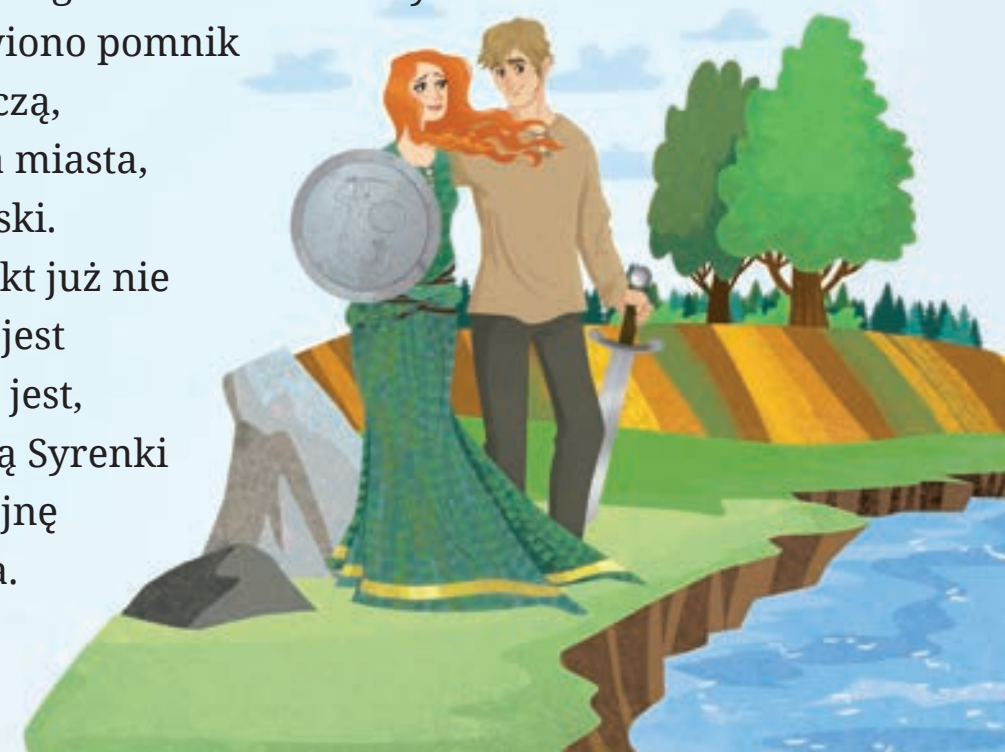
Na rynku Starego Miasta Warszawy wiele lat później postawiono pomnik syrenki z mieczem i tarczą,

by symbolicznie broniła miasta,

które zostało stolicą Polski. Było to tak dawno, że nikt już nie pamięta, czy ta legenda jest prawdziwa.

Ale prawdą jest, że Warszawa pod opieką Syrenki przetrwała niejedną wojnę

wi jest coraz piękniejsza.

1. Opowiedzcie, co przydarzyło się Warsowi i Sawie.
2. Jakie inne legendy są związane z Warszawą?
3. Czy wasza miejscowość ma herb? Jak on wygląda? Dlaczego właśnie tak? Jeśli wasza miejscowość nie ma herbu, to go zaprojektujcie.

Wesołe miasteczko

Jest w okolicy miasteczko... Jakie?
Cóż, inne miasta zwań je dziwakiem.
Czemu? Dlaczego? Z powodów stu –
choćby dlatego, że nie ma tu
szkół ani poczty, kin ani banku,
ruchliwych ulic ani przystanków.

Brak tu też dworca, lecz jest kolejka –
nie zabawkowa i nie maleńka,
tylko potężna i jak wiatr szybka,
a na dodatek bajecznie gibka.

Jest tu zjeżdżalnia i zamek strachów,
koń na biegunach i dom na dachu,
trzy karuzele i pan sklepikarz,
który sprzedaje żarty w słoikach
i nadziewane frajdą bułeczki,
ma też na półkach trzy śmiechu beczki
oraz łaskotek cały kociołek.
Takie miasteczko... Jakie? Wesołe!

1. Wyobraźcie sobie, że jesteście w miasteczku, które opisuje poetka. Które miejsce w nim najbardziej wam się podoba?
2. Dlaczego o takim miasteczku mówimy „wesołe”?
3. Zaprojektujcie i wykonajcie z dowolnie przez siebie wybranych materiałów wesołe miasteczko.

Piosenka o marzeniach

Marzę o tym, aby lecieć
w kosmos, hen do nieba.
A ja marzę, żeby w deszczu
po kałużach biegać.

Ty i ja, ty i ja,
każdy swe marzenia ma!

Marzę, aby wszystkim dzieciom
było z nami miło.

Marzę, aby za nic w świecie
marzeń nie ubyło.

Ty i ja, ty i ja,
każdy swe marzenia ma!

A ciekawe, o czym marzą
nasi przyjaciele?
Może kiedyś się dowiemy,
marzeń jest tak wiele.

Ty i ja, ty i ja,
każdy swe marzenia ma!

- Jak zrobić klasowy kuferek marzeń?

1. O czym marzą dzieci przedstawione w piosence i na ilustracji? Jakie są wasze marzenia?
2. Dokończcie zdania: „Czuję się szczęśliwa / szczęśliwy, gdy...”, „Jest mi smutno, gdy...”.
3. Zapiszcie lub namalujcie swoje marzenia i wrzućcie je do kufereka marzeń. Pod koniec trzeciej klasy wyjmijcie je i sprawdźcie, czy marzenia się spełniły.

słowa: Natalia Usenko
muzyka: Mariusz Matuszewski

Sztuka

Kiedy stanie się coś niezwykłego –
coś zachwyci nas nagle czy zrani,
wielką radość i wielkie nieszczęście
czasem trudno przekazać słowami...

I okaże się nagle, że smutek
dużo łatwiej jest nam namalować.
Albo szczęście ogromne wytańczyć –
taniec bywa łatwiejszy niż słowa.
Każde zdjęcie opowie historię
i to samo potrafi muzyka,
a zrozumie ją każdy na świecie,
choćby nie znał twojego języka!

O miłości wiersz można napisać.
A o strachu wyrzeźbić coś raczej?

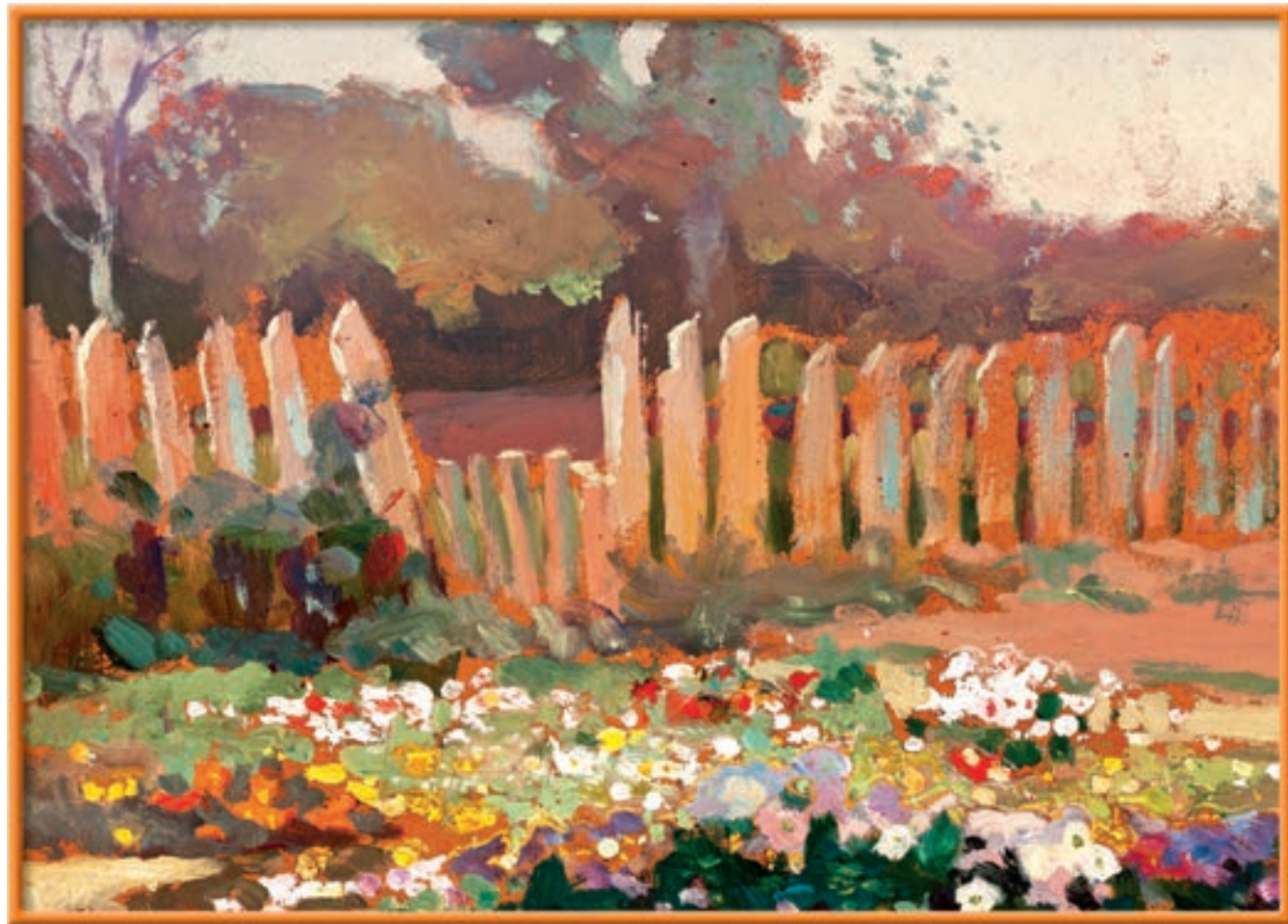
Każdy z nas zrobi to po swojemu.
Każdy zrobi to całkiem inaczej.

Bo od tego, kochani, jest SZTUKA,
żeby każdy w niej ścieżki swej szukał
i powiedział o wszystkim, co czuje
właśnie tak – jak mu serce dyktuje!

1. Co jest „trudno przekazać słowami”? W jaki inny sposób można opowiedzieć o radości i smutku?
2. Z czym kojarzy wam się sztuka? Jak myślicie, dlaczego ludzie tworzą sztukę? Porozmawiajcie o tym.
3. Przedstawcie różne emocje za pomocą słów, ruchu, obrazów lub dźwięków.

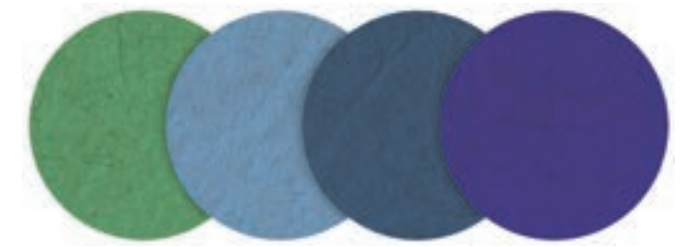
Przyroda w malarstwie

Jan Stanisławski
Ogród wiejski

Barwy ciepłe

Barwy zimne

Julian Fałat
Zachód słońca nad mokradłami

1. Przyjrzyjcie się obrazom. Opiszcie, co przedstawiają.
2. Wyobraźcie sobie, że znaleźliście się wewnątrz tych obrazów. Co jeszcze możecie zobaczyć? Co usłyszeć? Co poczuć?
3. Jakich barw użyli malarze do namalowania pejzaży, czyli obrazów przedstawiających krajobrazy? O których barwach można powiedzieć, że są ciepłe, a o których, że są zimne?

4. Wyjdźcie na spacer. Namalujcie własne pejzaże. Nadajcie im tytuły. Przygotujcie galerię obrazów.
5. Obejrzyjcie albumy ze zdjęciami krajobrazów i obrazami przedstawiającymi przyrodę. Które miejsca chcielibyście odwiedzić? Opowiedzcie sobie w parach, dlaczego.
6. Porozmawiajcie o tym, jak przyroda zachęca do tworzenia sztuki.

Gdzie mieszkają kolory

Żółty

Czasem ciepły jest jak słońce,
czasem kwaśny jak cytryna,
raz za banan się przebiera,
raz ser w dziury przypomina.

Niebieski

Mieszka w niezapominajkach,
w oczach – takich jak ma Majka –
w sercach starych kałamarzy
i wśród morskich fal przy plaży.

Czerwony

Czerwień pachnie porzeczkami,
muchomorem i makami,
dżemem z truskawkową nutką
i pomidorową zupką.

Pomarańczowy

Mała cytrynowa kropla
do czerwieni maków: hopla!
i już świat całymi dniami
pachnie nam pomarańczami.

Zielony

Szczyptę błękitnego nieba
z blaskiem słońca zmieszać trzeba
– mieszać... mieszać... nie przestawać!... –
i już wkoło rośnie trawa.

1. Obraz namalowany przez mamę Oli i Majki to martwa natura. Co przedstawia? Obejrzyjcie obrazy znanych malarzy. Który byście zawiesili w swoim pokoju? Dlaczego?
2. Namalujcie obrazki, wykorzystując tylko farby: żółtą, czerwoną i niebieską.
3. Dokończcie wyrażenia: „czerwony jak...”, „zielony jak...”, „żółty jak...”, „niebieski jak...”.

Różowa bajka

W różowej bajce
różowe wróżki
po obu stronach
różowej dróżki
sadziły róże –
tylko różowe.
Gdy rak Makary
przybył w te strony
i spojrział wokół,
był zachwycony.
Miał okulary
całkiem baśniowe.
W jakim kolorze?
Były różowe!

- Jak z płatków kwiatów wyczarować wróżki?

słowa: Anna Kwiecińska-Utkin
muzyka: Krzysztof Maciejowski

Malowane bajki

Malowane bajki w złocie i błękitach,
pędzlem na papierze wnet się pobawicie.
Pędzlem na papierze, piórkiem na tekturze
rosną tulipany, stokrotki i róże.

Ref.: Malowane bajki, bajki malowane,
słoneczne, tęczowe, zawsze roześmiane.

Rosną tulipany, pienia się dmuchawce,
słońce się przegląda w srebrzystej sadzawce.
Słońce się przegląda w uśmiechu malarza,
który tu na płótnie nowe bajki stwarza.

Ref.: Malowane bajki...

W malowanych bajkach malowane światy,
malowane domy, malowane kwiaty.
W malowanych domach malowane dzieci.
Malowane słońce na obrazku świeci.

Ref.: Malowane bajki...

1. Przeczytajcie wiersz pt. Różowa bajka, zmieniając kolor na zielony.
2. Porozmawiajcie w parach o tym, co to znaczy „patrzeć na świat przez różowe okulary”.
3. Co mogłoby się przydarzyć rakowi Makaremu w różowej bajce?
4. Wymyślcie jedną z kolorowych bajek. Opowiedzcie ją.

słowa: Piotr Czekala
muzyka: Mariusz Matuszewski

Deszczowy walczyk

Konstanty Ildefons Gałczyński

Ech, hałasuje deszcz!
Trawa deszczowi rada.
Szczęśliwy, szczęśliwy deszcz,
bo się może wypadać.

Spływają krople z ula.
Woda z jabłoni kapie.
Hej, deszcz po polach hula,
bo nie ma żadnych zmartwień.

Błyska się. Piorun broi.
Lasowi moknie broda.
O, przyjaciele moi,
jutro znowu pogoda.

fragmenty „Kroniki olsztyńskiej”

Kap, kap, kap – lecą w dół
kropelki jak ze snu.

Leniwy i senny
ten deszczyk wiosenny
wciąż pada – raz po raz.

Chlap, chlap, chlap – biegnie pies,
mokrutki bardzo jest.

Nie wadzi nikomu.
Pręciutko do domu,
bo mokro, bo już czas.

Kap, kap, kap – kapie deszcz
kalosze zaraz bierz.

Parasol wesoło
tańczy nad głową,
jak barwny, dumny paw.

Chlap, chlap, chlap – wody plusk
poskaczę sobie tu.
Zatańczę jak bociek
na molo w Sopocie.
Deszczowy, mokry walc.

1. O jakiej pogodzie opowiada wiersz?
2. Dlaczego burza jest niebezpieczna? Jak należy postępować w czasie burzy?
3. Jaką pogodę lubicie latem, a jaką – zimą? Namalujcie obrazki, a potem wspólnie je obejrzyjcie.

słowa: Anna Gołębicka
muzyka: Szymon Bartosz Putkiewicz

Słoneczne lato

Pszczola przy kwiatku usiadła tuż,
a my dziś szkołę żegnamy już.
Białe bukiety i żółte słońce –
bardzo lubimy lato gorące!

Ref. Lato, jesień, zima, wiosna –
jak ta łąka nam wyrosła!
Jesień, zima, wiosna, lato –
już wakacje, mamó, tato!

Letnia przygoda przed nami tuż,
bo na wakacje ruszamy już.
Morze i góry, i wiatr, i słońce –
jak my lubimy lato gorące!

Ref. Lato, jesień, zima, wiosna –
jak ta łąka nam wyrosła!
Jesień, zima, wiosna, lato –
już wakacje, mamó, tato! (refren 3x)

Wakacje

Ten dzień niezwykły jest, bo ostatni!
Od jutra pusto już będzie w szatni.
Pytacie czemu?
Jak to?! Nie wiecie?
Po nim wakacje zaczną się przecież!

Jakie? Zielone!
Morzem pachnące...
Przyniosą tęczę, przygody, słońce,
noce w namiocie,
turlanie w trawie.
Nowych przyjaciół.
Kijanki w stawie!

Dzieciaki już się tłoczą przed drzwiami
i każdy kwiaty dał pani Ani.
Pani im pięknie dziękuje za to.

A na podwórku czeka już... LATO!

1. Dokończcie zdania w taki sposób, żeby były wskazówkami, jak bezpiecznie spędzić wakacje: „Kiedy przebywam na słońcu, pamiętam o...”, „Kąpię się tylko...”, „Kiedy jestem w lesie...”.
2. Zastanówcie się, co to znaczy „szanować przyrodę”.
3. O czym jeszcze należy pamiętać w czasie wakacyjnych zabaw i podróży?

- Jak zrobić żagłóvkę z łupiny orzecha?

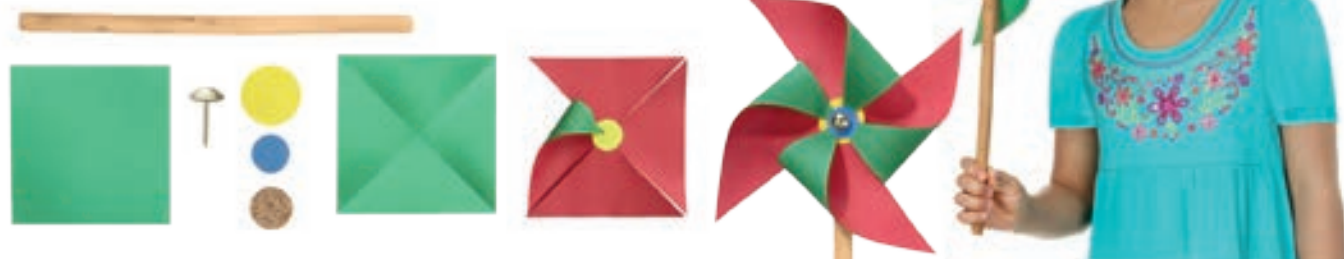
- Włóżcie biały kwiat do wody zabarwionej atramentem. Sprawdźcie, co się z nim stanie na drugi dzień. Zastanówcie się, dlaczego tak się stało.

- Wyjdźcie na boisko szkolne i posłuchajcie, czy głos słychać tak samo przez tubę jak i bez niej. Następnie sprawdźcie w parach, z jakiej odległości możecie usłyszeć swoje głosy.

- Jak zrobić wiatraczek?

Elementarz 1

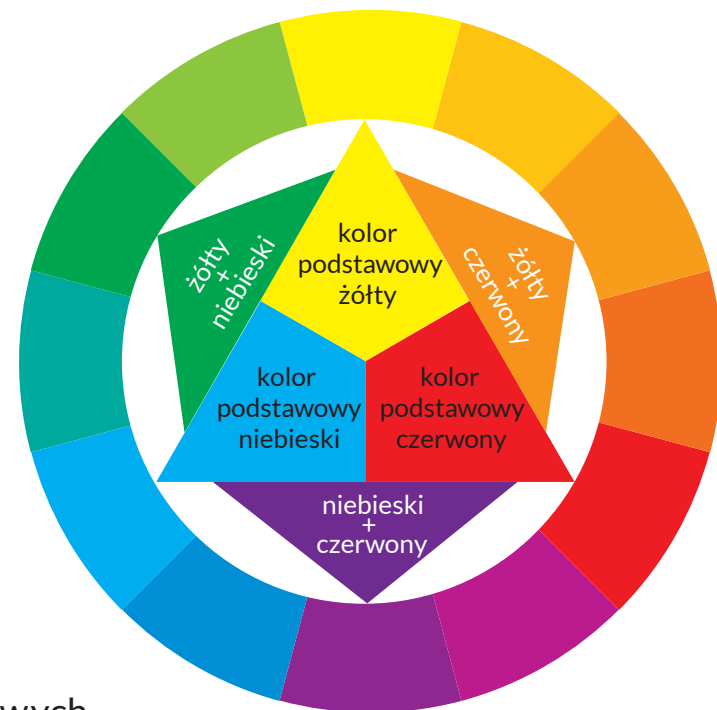
z klasą

doświadczenie

Kolorowe eksperymenty

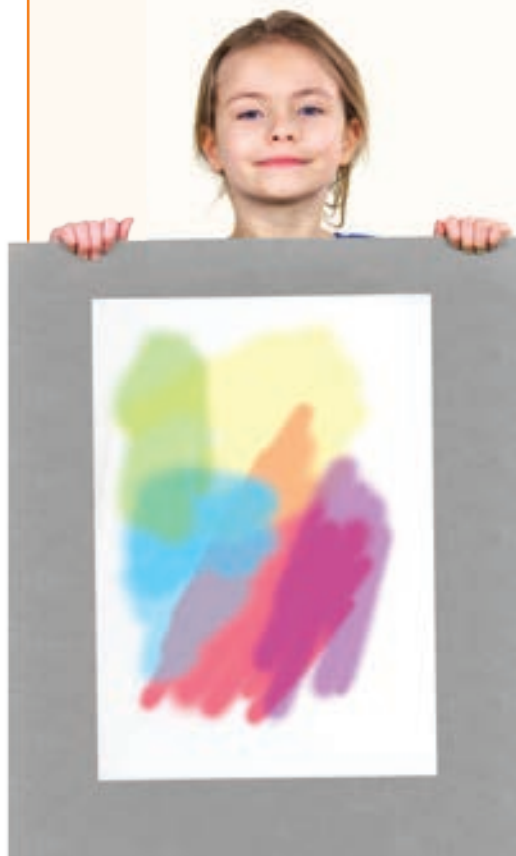
Żółty, niebieski i czerwony to kolory podstawowe, czyli takie, których nie można uzyskać przez zmieszanie innych kolorów. Każdy inny kolor i odcień można otrzymać przez połączenie kolorów podstawowych. W ten sposób powstają kolory pośrednie.

- Nazwijcie kolory powstałe ze zmieszania kolorów podstawowych.

Jakie odcienie kolorów otrzymamy?

1. Spróbujcie uzyskać różne odcienie kolorów: fioletowego, zielonego, pomarańczowego i innych przez zmieszanie kolorów podstawowych.
  - Od czego zależy odcień koloru?
2. Zmieszajcie na palcu dowolne kolory z odrobiną białej farby, potem dodawajcie jej coraz więcej i obserwujcie efekty.
3. Postarajcie się otrzymać ciemniejsze odcienie kolorów bez użycia czarnej farby.
4. Sprawdźcie, jak można rozjaśnić kolor bez dodawania białej farby.

Jaki kolor będzie miała woda?

Przygotowujemy: 7 przezroczystych szklanek, wodę, farby: niebieską, czerwoną i żółtą oraz listki ręcznika papierowego złożone kilka razy.

1. Ustawcie 3 szklanki blisko siebie w szeregu.
2. Do 2 zewnętrznych szklanek wlejcie wodę do wysokości około połowy naczynia.
3. Dodajcie do jednej trochę farby żółtej, a do drugiej trochę farby czerwonej. Środkową szklankę pozostawcie pustą.
4. Włóżcie do szklanek złożone listki ręcznika papierowego, tak jak na zdjęciu.
  - Obserwujcie, co się dzieje. Jaki kolor uzyskaliście?

5. Do dwóch kolejnych szklanek wlejcie wodę i barwniki: do jednej czerwony, do drugiej niebieski. Ustawcie 4 szklanki z zabarwioną wodą w szeregu, przedzielając je pustymi szklankami, tak jak na zdjęciu. Włóżcie do szklanek złożone listki ręcznika papierowego.
  - Obserwujcie, co się dzieje. Notujcie wasze obserwacje w dowolny sposób.

W kuchennym laboratorium

Do czego może służyć czerwona kapusta?

Przygotowujemy: wywar z ugotowanej czerwonej kapusty, przezroczyste kubki, ocet, wodę, sodę oczyszczoną.

1. Wycinamy kilka pasków z bibuły i zamaczamy w wywarze. Zostawiamy do wyschnięcia.
2. Do pierwszego kubka wlewamy ocet, do drugiego wodę, do trzeciego wodę wymieszaną z sodą oczyszczoną.
3. Maczamy po jednym pasku w każdym z roztworów.
  - Co zauważyliście? Na jakie kolory zabarwiły się paski? Jak sądzicie, dlaczego?

Czy można zobaczyć, co jest w środku jajka, nie rozbijając skorupki?

Przygotowujemy: jajko, ocet, szklankę.

1. Do szklanki wlewamy ocet, wkładamy jajko i odstawiamy na jeden dzień.
2. Po upływie tego czasu wyjmujemy jajko, płuczemy je i osuszamy.
  - Sprawdźcie za pomocą lampy lub latarki, czy można zobaczyć, co jest w środku jajka.

Czy cukierki są sztucznie barwione?

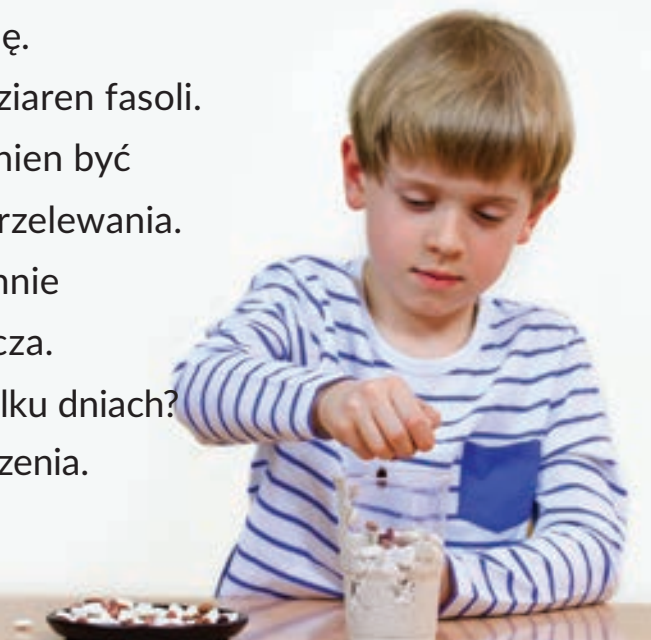
Przygotowujemy: różne kolorowe cukierkowe drażetki, talerz, ciepłą wodę.

1. Na obrzeżu talerza układamy cukierkowe drażetki.
2. Wlewamy do talerza ciepłą wodę.
  - Co dzieje się po kilku sekundach? Co dzieje się po minucie? Jakie wnioski wyciągacie z tego doświadczenia?

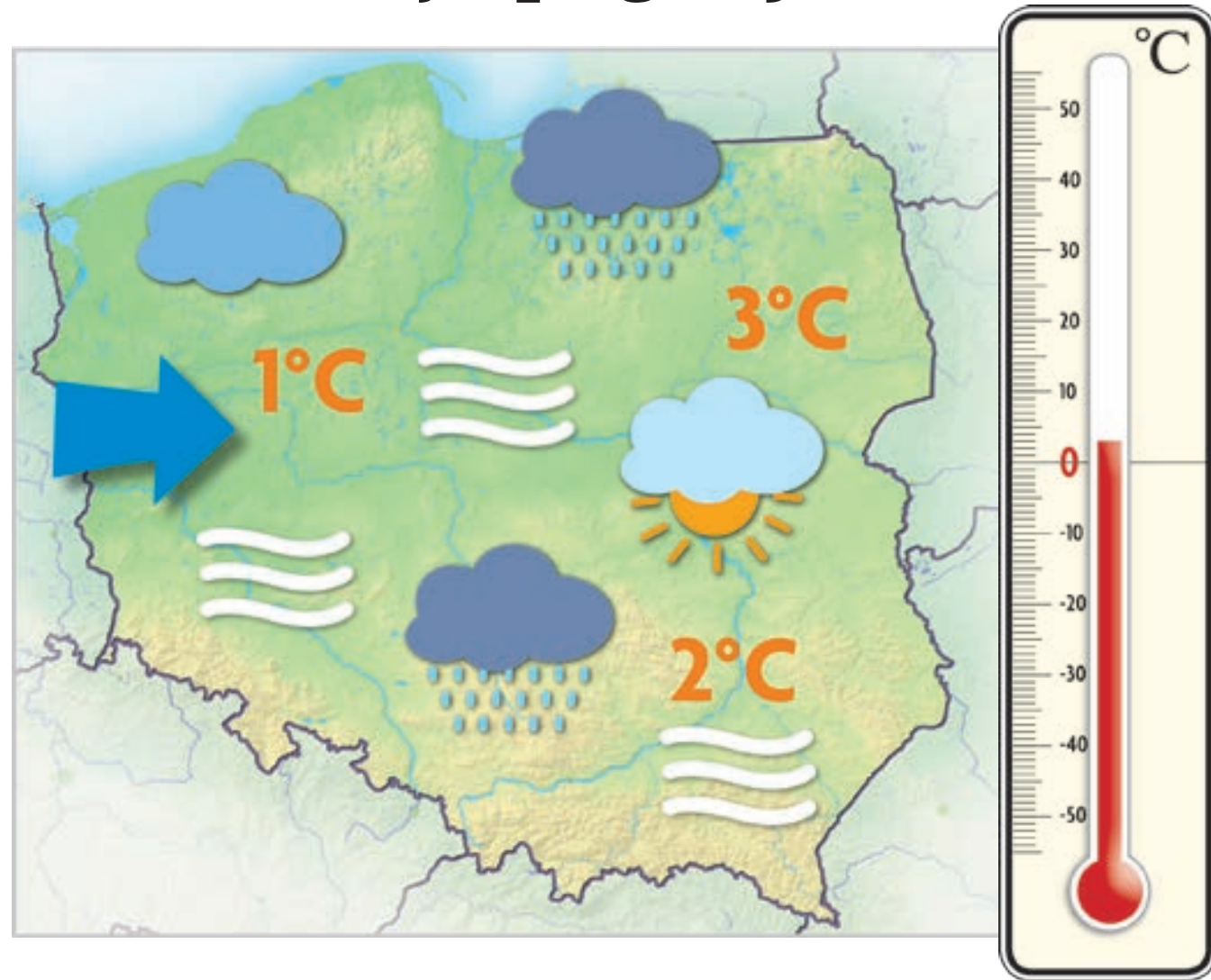
Co potrafi fasola?

Przygotowujemy: masę z gipsu, przezroczyste kubki plastikowe, fasolę.

1. Do kubków wsypujemy po kilka ziaren fasoli.
2. Zalewamy ją gipsem, który powinien być dość gęsty, ale nadający się do przelewania.
3. Zostawiamy na kilka dni. Codziennie spryskujemy wodą ze spryskiwacza.
  - Jak sądzicie, co się stanie po kilku dniach? Przedstawcie swoje przypuszczenia.

Obserwacja pogody

To mapa pogody. Prognoza na jutro.
Nadal pada i pada. Zimno.
Rano mgła i wiatr. Taki jest listopad.

1. To mapa pogody. Co oznaczają użyte na niej symbole?
2. Zaprojektujcie własne symbole charakteryzujące pogodę.
3. Obserwujcie przez tydzień pogodę i oznaczajcie ją w kalendarzu odpowiednimi symbolami.
4. Komu i do czego jest potrzebna prognoza pogody?

Jesienne eksperymenty

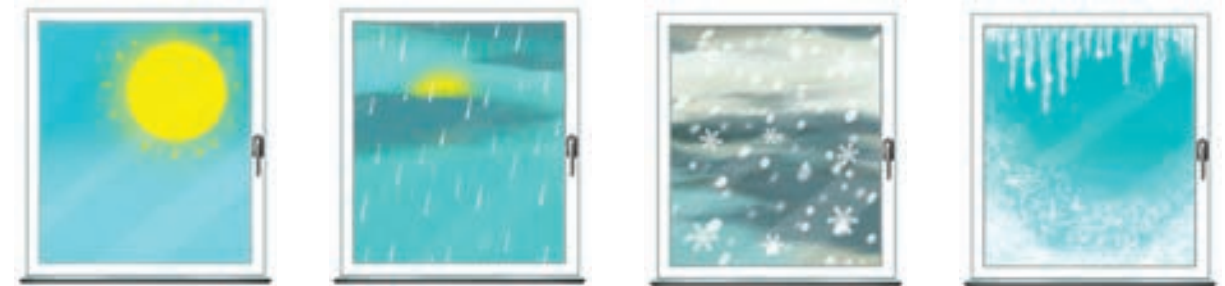
1. Jak sądzicie, w którym słoiku woda dłużej pozostanie ciepła?

2. Jak sądzicie, w którym słoiku lód szybciej się roztopi?

- Sprawdźcie swoje przewidywania. Dlaczego tak się stało?
3. Z czym kojarzą się wam te obrazki?

4. Które ubrania zakładamy na jesienny spacer?

5. Dlaczego zwierzęta nie potrzebują ubrań?

Eksperymentujemy. Zmysły

1. Wytnijcie otwór w kartonie i podklejcie go przezroczystą folią. Nalejcie na folię trochę wody. Sprawdźcie, jak przez nią widać.

2. Pobawcie się w odgadywanie za pomocą węchu, co znajduje się w pojemniczkach.

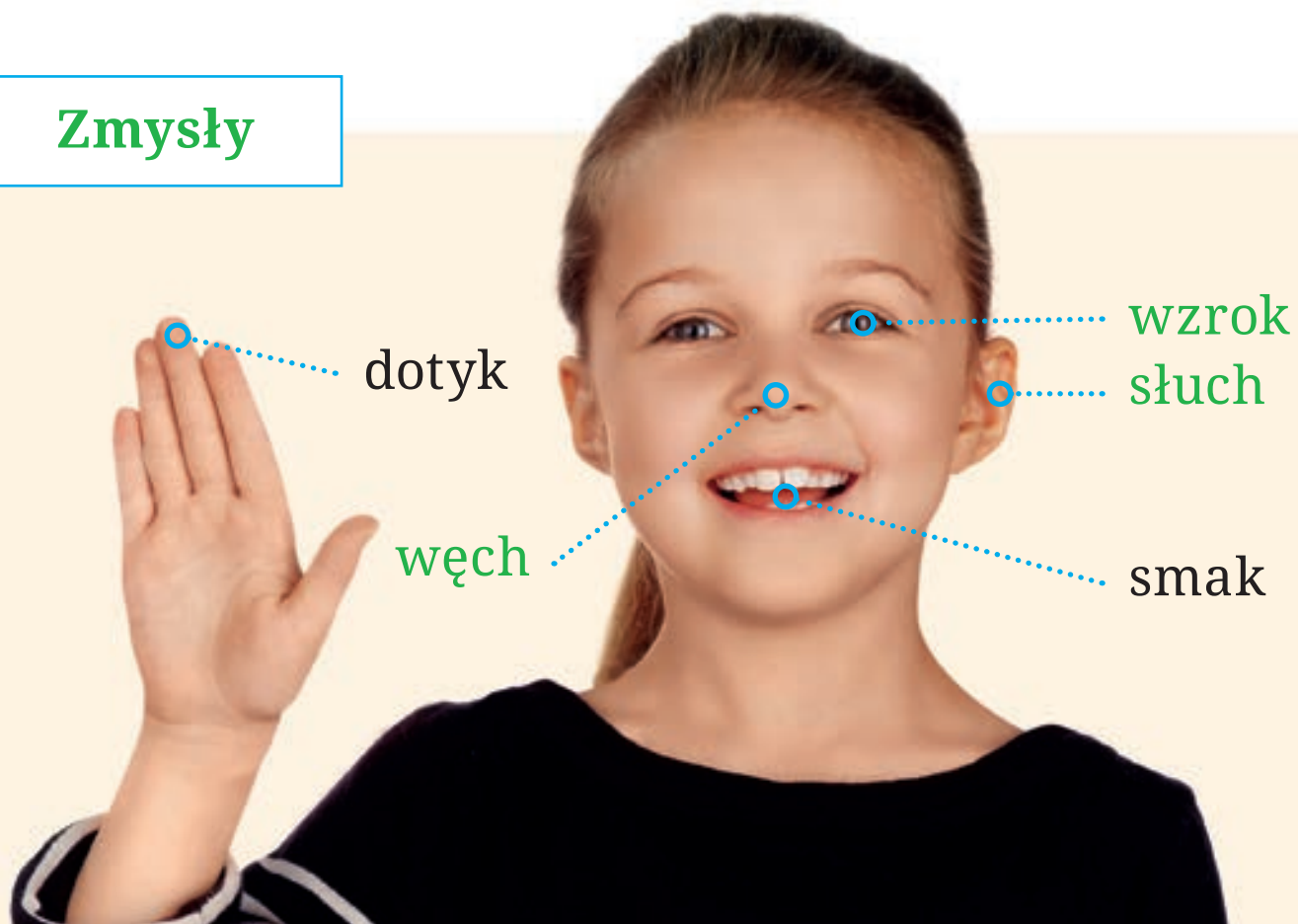

3. Pobawcie się w parach. Jedna osoba zamyka oczy i stara się odgadnąć, iloma kredkami została dotknięta. Druga osoba dotyka jedną kredką lub dwiema kredkami równocześnie różnych miejsc na ręce osoby z pary. Na której części ręki najlepiej wyczuwamy dotyk?

4. Sprawdźcie, jak smakują różne produkty, kiedy nie możecie ich zobaczyć ani powąchać. Od czego zależy smak potraw?

Zmysły

5. Posłuchajcie, co się stanie, kiedy szarpniecie gumkę naciągniętą na pudełku, a potem dotkniecie jej dłoń. Wykorzystajcie to doświadczenie do zaprojektowania własnego instrumentu muzycznego.

Zimowe eksperymenty

Co się dzieje z balonem na mrozie?

Przygotowujemy: balony, kawałki sznurka lub miary krawieckie.

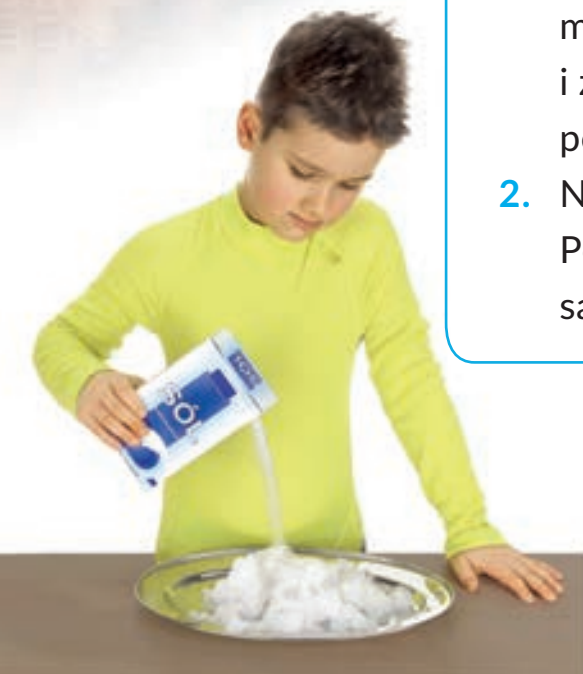
1. W ciepłym pomieszczeniu nadmuchajcie balony. Zmierzcie je w najszerszym miejscu sznurkiem lub miarą krawiecką i zaznaczcie albo zapiszcie wynik pomiarów.
2. Następnie wyjdźcie z balonami na mróz. Po kilku minutach zmierzcie je w taki sam sposób. Co zaobserwowaliście?

Jak działa sól na śnieg?

Przygotowujemy: tacę, sól i śnieg.

Nałóżcie trochę śniegu na tacę. Posypcie śnieg solą i pozostawcie na mrozie. Obserwujcie, co będzie się działo ze śniegiem.

Jak działa sól na rośliny?

Przygotowujemy: dla każdej grupy – 2 cebule, 2 doniczki z ziemią i 2 szklanki wody (do jednej z nich wsypcie 2 łyżki soli).

W grupach sprawdźcie, jak na rośliny działa słona woda. Zasadźcie 2 cebule, każdą w oddzielnej doniczce. Jedną cebulę podlewajcie czystą wodą, a drugą – wodą z solą. Porównajcie w klasie wyniki swoich doświadczeń.

- Zastanówcie się, jak działa na środowisko posypywanie ulic solą.

Ciepła czy zimna woda?

Przygotowujemy: kilka kostek lodu, 3 miski z wodą o różnej temperaturze – bardzo ciepłą, zimną i letnią.

1. Do pierwszej miski wlejcie bardzo ciepłą wodę. Do drugiej wlejcie zimną wodę i wrzućcie do niej kostki lodu. Do trzeciej wlejcie letnią wodę.
2. Włóżcie jedną dłoń do zimnej wody, a drugą do ciepłej. Pozostawcie dłonie w wodzie przez kilka chwil.
3. Potem obydwie dłonie włóżcie równocześnie do letniej wody.
  - Co odczuwacie? Jaka jest woda, do której włożyliście równocześnie obie dłonie?

bardzo ciepła woda

zimna woda

letnia woda

Co się stało z moją dłonią?

Przygotowujemy: naczynie z zimną wodą i kostkami lodu, ręcznik, kilka spinaczy biurowych.

1. Do naczynia z wodą i lodem włóżcie dłoń. Policzcie wolno do 20, a następnie wyjmijcie dłoń i wytrzyjcie ją.
2. Spróbujcie szybko zebrać ze stołu rozsypane spinacze.
  - Czy łatwo było wykonać to zadanie? Jak myślicie, dlaczego?

Eksperymenty z balonami

1. Wsypcie pięć łyżek sody oczyszczonej do pustego balonika. Wlejcie do butelki szklankę octu i nałóżcie szyjkę balonu na butelkę.

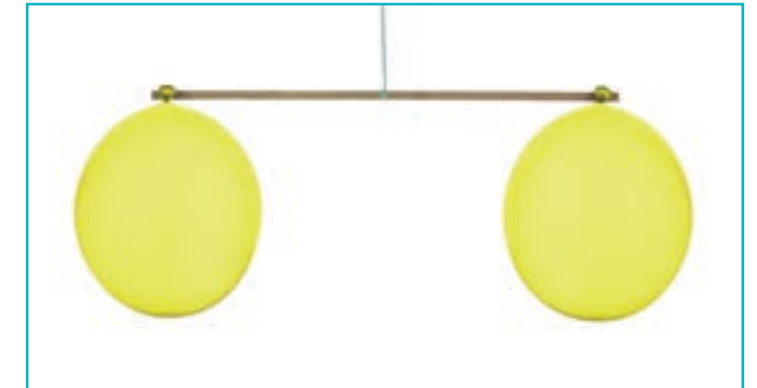
Poruszajcie delikatnie balonikiem, by wsypać sodę do butelki. Potrząśnijcie butelką. Co się stało z balonikiem?

2. Nadmuchajcie balon i potrzyjcie nim o sweter, najlepiej wełniany. Zaobserwujcie, czy balon przyciąga wasze włosy i małe papierki.

3. Nadmuchajcie tak samo dwa jednakowe baloniki i przywiążcie je do wagi zrobionej z listewki i sznurka. Baloniki powinny ważyć tyle samo. Potem wypuście powietrze z jednego balonika. Czy baloniki nadal ważą tyle samo?

4. Jak działa odrzutowiec? Przeciągnijcie przez słomkę cienki sznurek. Przywiążcie go do dwóch krzeseł, stojących w odległości około 10 kroków od siebie. Przyklejcie do słomki nadmuchany balon, trzymając niezawiazaną szyjkę palcami. Przyciągnijcie szyjkę balonu do krzesła i puśćcie balon.

Wiosenna hodowla roślin

Projekt „Hodowla roślin”

1. Wspólnie ustalcie, jakie rośliny chcecie hodować.
2. Dowiedzcie się, co jest potrzebne roślinom do życia.
  - Zaplanujcie hodowlę i podzielcie się obowiązkami.
3. Przygotujcie niezbędne materiały i rozpocznijcie hodowlę roślin.
  - Prowadźcie dzienniczek hodowli, róbcie zdjęcia lub rysunki.
  - Mierzcie linijką wysokość waszych roślin. Porównujcie wyniki pomiarów.
  - Zaobserwujcie, z jakich części składa się roślina. Nazwijcie te części.
4. Gdy rośliny urosną, zaprezentujcie rodzicom, dziadkom, koleżankom i kolegom waszą hodowlę.
  - Opowiedzcie o tym, co wam się udało, a co wam się nie udało.
  - Porozmawiajcie o tym, co można by zrobić inaczej.

Eksperyment

Fasola, ze względu na szybki wzrost, jest bardzo wdzięczną rośliną do obserwacji.

Przygotowujemy:

Przezroczysty słoik, papierowy ręcznik, wata, duże ziarenko fasoli.
Złóżcie kilka warstw ręcznika papierowego i zwińcie go w rulon.
Włóżcie rulon do słoika tak, by ręcznik przylegał do szklanych ścianek.
Włóżcie do środka trochę waty, by przytrzymała rulon.
Wsuńcie ziarno fasoli między ściankę słoika, a papierowy ręcznik i wlejcie na dno trochę wody.
Postawcie słoik na oknie i co 2 dni uzupełniajcie wodę, aby ręcznik był stale wilgotny.

Obserwujcie w kolejnych dniach:

Co pojawiło się na fasolce? Jakie części mają rośliny? Jak myślicie, czego rośliny potrzebują do rozwoju?

Eksperymenty z dźwiękami

1. Przykryjcie kawałkiem folii pustą miseczkę. Gumką przymocujcie napiętą folię do miseczki. Połóżcie na folii ziarenka ryżu. Stańcie blisko miseczki i uderzajcie na przykład drewnianą łyżką w patelnię. Obserwujcie, co się dzieje z ryżem umieszczonym na folii.

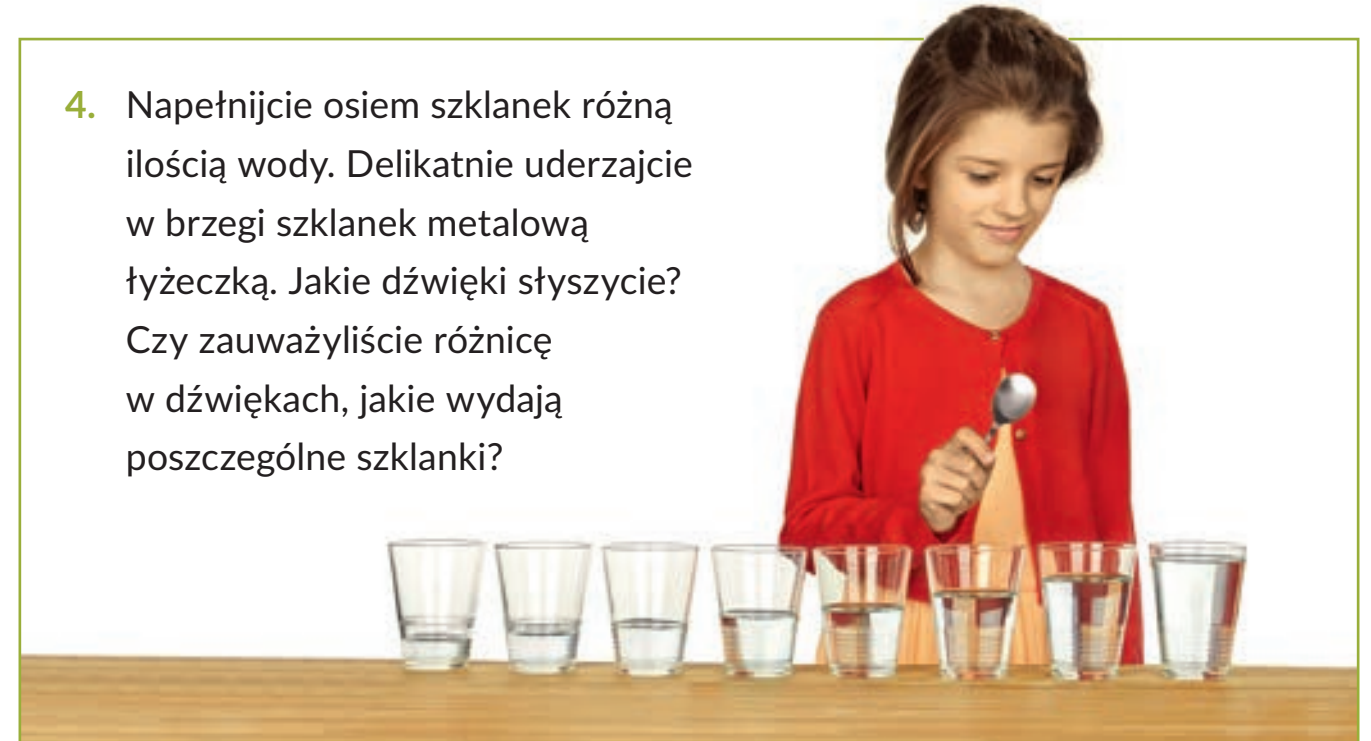

2. Wsypcie do czterech plastikowych butelek fasolę, piasek, ryż i spinacze. Potrząsajcie każdą butelką. Jakie słyszycie dźwięki? Spróbujcie je nazwać.

3. Jakie niepotrzebne przedmioty można ponownie wykorzystać zamiast wyrzucać je do śmieci?
  - Dowiedzcie się, na czym polega segregacja śmieci i co znaczy wyraz **recykling**.

4. Napełnijcie osiem szklanek różną ilością wody. Delikatnie uderzajcie w brzegi szklanek metalową łyżeczką. Jakie dźwięki słyszycie? Czy zauważyliście różnicę w dźwiękach, jakie wydają poszczególne szklanki?

- Spróbujcie zmieniać ilość wody w szklankach. Czy dźwięk też się zmienia?
5. Natnijcie w poprzek słomkę do napojów w odległości 5 cm od końca. Nie przecinajcie słomki do końca. Następnie zegnijcie ją w miejscu przecięcia. Włóżcie słomkę do szklanki napełnionej do połowy wodą. Dmuchajcie w zagiętą słomkę, na przemian wsuwając ją do wody i wysuwając z niej. Jakie dźwięki słyszycie?

Naukowe zabawy

Czym jest zjawisko magnetyzmu?

Przygotujcie:

patyki, sznurek, magnesy, kawałki folii, stalowe spinacze, drobne elementy (np. kapsle, zakrętki, klocki, drobne monety, kamyki, kredę, papier, szklane kule).

1. Namalujcie na folii rybki i wytnijcie je. Przyczepcie do nich spinacze.
2. Zróbcie wędki z kija, sznurka i magnesu zamiast haczyka.
3. Dobrej zabawy!

Po udanych połowach poeksperymentujcie z różnymi materiałami. Które przyciąga magnes, a które nie? Dowiedźcie się dlaczego?

Czy wiecie jak działa kompas?

Na silnym magniesie możecie też zbudować magnetyczną rzeźbę z metalowych gwoździ lub spinaczy.

Co to jest napięcie powierzchniowe?

W czasie deszczu obserwujecie zjawisko tworzenia się bąbli na wodzie. W zależności od składu wody, bańki utrzymują się krótko lub długo. Podobne zjawisko obserwujecie w czasie kąpieli używając mydła, czy szamponu, oraz w trakcie zabawy z bańkami mydlanymi.

Napięcie powierzchniowe potrafi uwięzić pęcherzyk powietrza otaczając go elastyczną otoczką wody.

Z płynu do mycia naczyń, wody destylowanej i gliceryny przygotujcie płyn do robienia baniek. Mieszajcie składniki w różnych proporcjach tak, żeby uzyskać jak największe lub jak najtrwalsze.

Możecie też zrobić przyrząd do robienia ogromnych baniek. Wystarczą dwa sznurki różnej długości i dwa patyki lub dwie duże słomki. Wypróbujcie, jakiej długości patyki i sznurki będą najlepsze.

Eksperymenty z wodą

1. Nalejcie tyle samo wody na talerz i do szklanki. Sprawdźcie, po jakim czasie woda zniknie. Z którego naczynia woda zniknie szybciej? Jak myślicie, dlaczego? Co się stało z wodą?

Woda wyparowała, czyli zamieniła się w parę wodną.

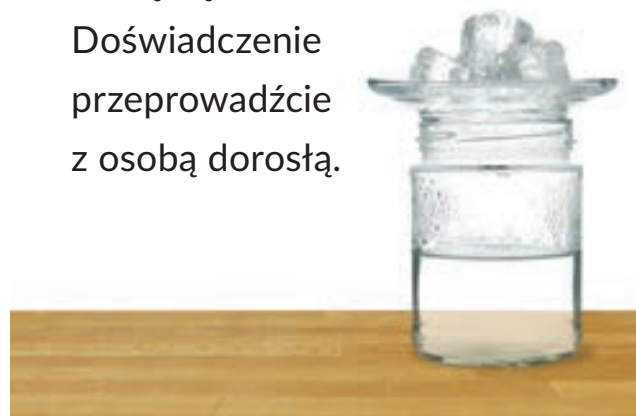

2. Wyjmijcie z lodówki schłodzoną butelkę. Po pewnym czasie zauważycie, że na jej ściankach pojawiają się krople wody. Skąd one się wzięły?

W otaczającym nas powietrzu znajduje się woda w postaci pary. Gdy para zetknie się z zimną powierzchnią butelki, zamieni się w krople wody.

3. Przygotujcie słoik z gorącą wodą. Przykryjcie go spodkiem z kostkami lodu. Obserwujcie, co się będzie działo. Doświadczenie przeprowadźcie z osobą dorosłą.

4. Zróbcie miniszklarnię w słoiku. Podlećcie roślinę i zamknijcie słoik zakrętką. Sprawdźcie, co się stanie po dwóch godzinach.

5. Żaneta i Darek powiesili na sznurku mokre ubranka dla lalek. Żaneta zawiesiła ubranka obok włączonego wentylatora. Które ubranka wyschły szybciej? Jak myślicie, dlaczego?

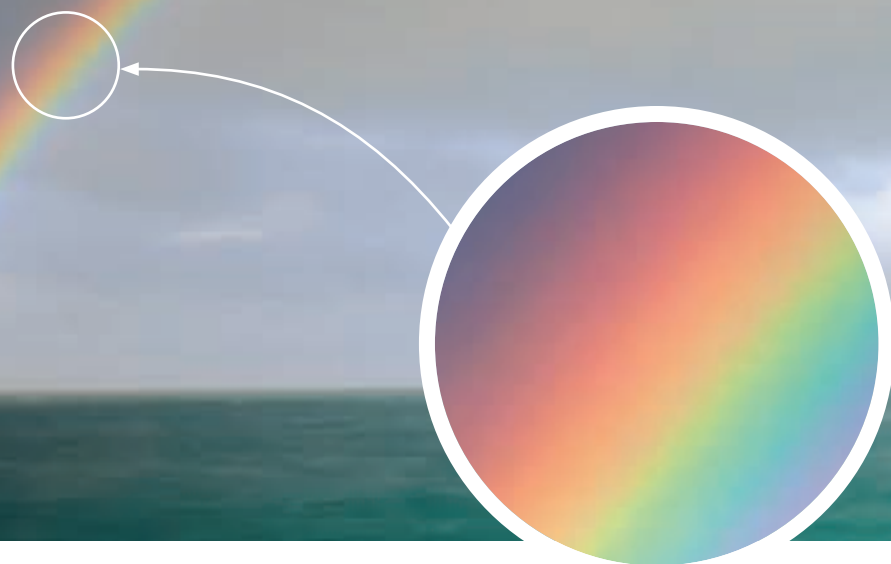

6. Przyjrzyjcie się ilustracji pokazującej, jak woda krąży w przyrodzie. Zastanówcie się, jak powstają chmury, z których potem pada deszcz. Dowiedzcie się, w jakich postaciach występuje woda.

Tęcza

Kiedy jednocześnie świeci słońce i pada deszcz, na niebie można zaobserwować wielobarwny łuk. Jest to tęcza. Zastanawialiście się, jak ona powstaje? Kiedy światło słoneczne przechodzi przez krople wody, rozdziela się na wiele kolorów. Dzięki temu widać, z jakich kolorów składa się światło słoneczne.

3. Zmoczcie białą kartkę wodą. Namalujcie na niej farbami tęczę. Zaobserwujcie, jak łączą się kolory. Porównajcie swoje rysunki ze zdjęciem powiększonego fragmentu tęczy.

1. Przyjrzyjcie się powiększonemu fragmentowi tęczy. Nazwijcie jej kolory. Czy jest ich tylko siedem? Spróbujcie odnaleźć i nazwać więcej kolorów.

2. Zastanówcie się, w jaki sposób Żanecie udało się wywołać tęczę. Co w tym eksperymencie zastępuje deszcz?

4. Żanecie i Darkowi udało się rozdzielić białe światło na różne kolory. Wykorzystali do tego płytę CD, białą kartkę i latarkę. Spróbujcie przeprowadzić podobne doświadczenie.

Płyta CD ma niewidoczne gołym okiem rowki. Światło odbija się od nich i rozdziela na wiele kolorów. Na kartce powstaje obraz przypominający tęczę.

